Ára: 200 FORINT

72. évf. 24. szám 2018. január 1.
Tévét 14. 5778.

ÚJ ÉLET

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

A Rabbitestület közleménye

A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) Rabbitestülete legutóbbi ülésén az alábbi állásfoglalást fogadta el.

A Mazsihisz Rabbitestülete egyetért a változó világra nyitott, vallásgyakorlatában változatlan neológia értékeivel.

A Mazsihisz Rabbitestülete feladatának tekinti, hogy a modern világ kihívásaira a vallásos zsidóság szellemiségében adjon választ.

A Mazsihisz Rabbitestülete változatlanul vállalja a vallásában öntudatos neológ közösség erősítését.

A Mazsihisz Rabbitestülete: ***Darvas István, Deutsch László, Deutsch Péter, dr. Frölich Róbert, Markovics Zsolt, Radnóti Zoltán, dr. Róna Tamás, Schönberger András, dr. Schöner Alfréd, Szerdócz József Ervin, Totha Joel Péter, dr. Verő Tamás. Kardos Péter*** **az állásfoglalást csak részben fogadta el.**

A Mazsihisz a gyerekek gyógyulásáért

Ünnepi ajándék a Bethesda Kórháznak

A bethesda szó a héber bét heszed (az irgalom háza) kifejezésből származik. Persze az alábbi esemény ettől teljesen független, hiszen egy dicséretre méltó együttműködés egyik állomása.

A chanukka kezdetén és ádventkor a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége ultrahangos inhalátorkészüléket adományozott a református egyház Bethesda Kórházának egy régóta tartó együttműködés keretében.

Fotó: Szentgyörgyi Ákos

Az ádventi időszakra esik a chanukka ünnepének kezdete, és mindkét ünnep arról ad hírt, hogy a sötét tél közepén lassan nőni kezd a fény, mindkettő a remény éledésének ünnepe. Ezekben a napokban tesz egy újabb, egyszerre gyakorlati és szimbolikus lépést komoly múltra visszatekintő együttműködésük elmélyítésében a Magyarországi Református Egyház által fenntartott Bethesda Gyermekkórház és a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége.

Heisler András, a Mazsihisz elnöke átadta *dr. Velkey Györgynek,* a Bethesda főigazgatójának szervezete adományát, egy ultrahangos kórházi inhalátort, azt az eszközt, amelyet a kórház orvosai kértek munkájuk megkönnyítésére.

A készülék beszerzése része annak az egyházi kórházak közötti együttműködésnek, amelyben részt vesz a katolikus egyház Szent Ferenc Kórháza és az Irgalmasrendi Kórház is: működésük összehangolásának célja az, hogy az egyházi kórházak átfogják a teljes emberi életet a születéstől az időskorig, az élet utolsó szakaszáig, mivel a Mazsihisz Szeretetkórháza az idősgondozás egyik legfontosabb magyar orvosi központja. Heisler András, a Mazsihisz elnöke szerint ilyenkor, a fények ünnepeinek idején ébredünk rá különös erővel, milyen szorosan összeköt minket a felekezeteken átívelő szeretetközösség, a közös felelősség a betegek, a nélkülözők, vallásos és vallástalan magyarok iránt. Heisler az átadón arról beszélt, hogy a leghatékonyabb vallásközi párbeszéd a tevékeny segítségnyújtás.

Velkey György főigazgató az adomány átvétele után megköszönte a Mazsihisz segítségét, és kitért arra is, hogy a Bethesda Gyermekkórház és a zsidó szervezet között igen szoros, baráti kapcsolat alakult ki az elmúlt években. Külön köszönetet mondott azért, hogy a Mazsihisz éppen egy légzéssegítő berendezéssel lepte meg az intézményt, ugyanis a téli, hurutos időszakban erre a műszerre a kórházban fokozott igény mutatkozik.

Az esemény a közös hagyományokkal rendelkező egyházak közötti folyamatos együttműködésben rejlő társadalomépítő lehetőségekre, a magyar társadalom különböző közösségei közötti szolidaritás további erősítésének nélkülözhetetlenségére is fel kívánta hívni a figyelmet karácsony közeledtén, a chanukkai gyertyagyújtás napjaiban.

Orbán Viktor ünnepi üzenete

Tisztelt Zsidó Honfitársaim!

Az egyre hidegebb nappalok és az egyre hosszabb éjszakák mindannyiunkban felébresztik a fény és az ünnep utáni vágyat. A napról napra erősebben világító gyertyafény nemcsak a családi és közösségi összetartozás érzését erősíti, hanem a vallás és a hagyományok megtartó erejét is bizonyítja.

Engedjék meg, hogy Magyarország miniszterelnökeként tisztelettel köszöntsem Önöket a fény ünnepén, és békés, áldott chanukkát kívánjak a magyar zsidó közösség valamennyi tagjának!

„Az eredményhirdetéskor sírva fakadtam...”

Óriási nemzetközi elismerést jelent, hogy a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége (Mazsihisz) legnagyobb taghitközsége, a Budapesti Zsidó Hitközség (BZSH) Dohány utcai zsinagógája az európai örökség részévé, az európai önazonosság hivatalosan is kitüntetett helyszínévé válik. Összeállításunkban azokat szólaltattuk meg, akik részt vettek a pályázati munkában, s akiknek a sikert köszönhetjük.

A szakértői bizottság előzetesen 25 kulturális örökségi helyszínt választott ki az Európai Unió 19 tagországából, ezek közül végül kilencet terjesztettek fel a cím elnyerésére, közöttük a Dohány utcai zsinagógát. Az elismerés ünnepélyes átadása 2018 márciusában lesz.

Az előzményekről *Toronyi Zsuzsanna,* a Magyar Zsidó Múzeum és Levéltár igazgatója megkeresésünkre elmondta: „A pályázat benyújtása *Frölich Katalin* ötlete volt, és a pályázat kidolgozása, beadása a hitközségen a mára már szokásos módszert követte: *Paszternák Tamás* dolgozta ki a pénzügyi részleteket, az én feladatom pedig a helyszín szellemtörténeti, emlékezetpolitikai jelentőségének megfogalmazása volt. A szöveges részben azt hangsúlyoztuk, hogy a Dohány utcai zsinagóga és a mellette felépült Hősök zsinagógája, a Múzeum és a tragikus módon tömegsírokká, temetővé változtatott kert milyen erős szimbolikájú hely, milyen különös jelentőséggel bír nemcsak a magyarországi zsidó közösség, hanem az egész európai kultúra számára.”

Kérdésünkre, hogy számított-e az elismerés elnyerésére, az igazgatónő elárulta, hogy nem igazán, de nem azért, mert nem hisz a helyszín általa is megfogalmazott jelentőségében, hanem azért, mert ennek a címnek az odaítélése komoly állásfoglalást is jelent a döntnökök részéről.

– A nemzetközi listán az Európa szellemi arculatát megjelenítő helyszínek szerepelnek az ókori romoktól kezdve a mai európai közösség szimbolikus helyszíneiig, és ha jól tudom, zsinagóga, zsidó kulturális létesítmény eddig még nem kapott ilyen elismerést – mondta Toronyi Zsuzsanna. – A pozitív döntésben nyilván szerepet játszott az a tény, hogy Magyarország és Budapest történelme és kultúrája mindig szoros kölcsönhatásban alakult a környező területek kultúrájával, itt találkoztak, ötvöződtek a tőlünk nyugatra, keletre, északra vagy délre megfigyelhető trendek. A mi kis „emlékezetközpontunk” olyan szimbolikus helyszín, ahol egy viszonylag kicsi területen ismerhető meg a tizenkilencedik és a huszadik század történetének és kultúrájának számos eleme. Nekem mindig nagyon fontos volt ennek tudatosítása, de nem voltam meggyőződve arról, hogy a helyszín jelentőségét ilyen magas szinten is elismerhetik. Ugyanakkor azt is gondolom, hogy ezzel a díjjal nemcsak az épített örökséget és annak kulturális jelentőségét, hanem a magyarországi zsidó közösség elmúlt időszakban végzett munkáját is elismerték egyben.

Kérdésünkre, miszerint személyesen számára mit jelent ez az óriási jelentőségű elismerés a magyar zsidó kulturális és vallási élet szempontjából, Toronyi Zsuzsanna kifejtette: számára muzeológusként, kulturális szakemberként nagyon fontos, hogy méltó módon kezeljük és adjuk tovább azt az örökséget, amit eleink ránk hagytak. Amikor ez a terület 1931-ben elnyerte mai formáját a Hősök zsinagógája és a Múzeum felépítésével, akkor az építtető zsidó közösség szándéka az volt, hogy a magyarországi zsidó vallási élet szimbolikus központja, a Dohány utcai zsinagóga mellett helyet kapjon a magyarországi zsidók történetét és kultúráját reprezentáló Múzeum is, és egymást erősítő módon segítsék a zsidó közösség identitásának megélését. 1945-ben itt, a kertben temették el a pesti gettó áldozatainak egy részét, miáltal a terület a magyarországi holokauszt egyedülálló és legfontosabb emlékhelyévé is vált.

A Mazsihisz elnöke, *Heisler András* támogatta a pályázatot és az azzal kapcsolatos kéréseket, így ha kellett, akkor levelet írt az ügy érdekében, ha kellett, akkor pedig kérelmeket. Erősen reménykedett benne, hogy a zsinagóga megkapja az elismerést, hiszen – mint mondta – ez egy hosszú, négyéves folyamat lezárása volt. A díjról az a véleménye, hogy nagy nemzetközi elismerés, amely az egész magyarországi zsidóságnak szól. Heisler András hozzátette: „Mindenkinek, de különösen a Dohány utcai körzet munkájának része van ebben a sikerben. A Mazsihisz és legnagyobb taghitközsége, a BZSH következetes munkája ezzel visszaigazolást nyert. Gratulálok mindenkinek, gratulálok magunknak! Jó, ha tudunk örülni sikereinknek.”

Frölich Róbert országos főrabbi, a Dohány utcai zsinagóga rabbija úgy fogalmazott, hogy a zsinagóga majdnem 160 esztendős történelme alatt mindig a híd szerepét töltötte be a magyarországi zsidóság és a befogadó nemzet között. Eszmeisége, rabbijai, hívei az európai szellemiséget képviselték még akkor is, amikor e szellemiség nem volt nyilvánvaló. E díj elismerése a múltnak, biztatás a jelennek, reménysége a jövendőnek.

Az igazgatónő hangsúlyozta, hogy ez tehát elképesztően erős szimbolikájú helyszín: a zsidók társadalmi integrációját büszkén hirdető, a Dohány utcai zsinagógát felépítő pesti zsidók gyermekei adták életüket az első világháború során a magyar haza szolgálatában, emlékükre emelték a Hősök zsinagógáját. Az ő gyermekeik pusztultak el a gettóban, akiknek emlékét már a mi generációink őrzi. Ezen az alig focipályányi területen a magyarországi zsidó történelem szinte minden sorskérdésével találkozunk, amivel csak nagyon méltó módon szabad bánni. A díj elnyerése nyilván még nagyobb figyelmet és érdeklődést generál majd, ami komoly feladatokat ró ránk, de ennek örülök: a mi dolgunk ugyanis most nem kevesebb, mint elődeink terveinek és álmainak beteljesítése a 21. században, majd továbbadása a következő generációknak – nyilatkozta Toronyi Zsuzsanna.

Megkérdeztük az igazgatónő által említett ötletgazdát, Frölich Katalint is, aki azt mondta: bármibe is fog, mindig egy sokkal távolabbi jövőt lát benne, így amikor elolvasta az e-mail fiókjában landoló meghívásos pályázat szövegét, azonnal a fantasztikus fejlődést látta meg mögötte, az ehhez kapcsolódó lehetőségekkel. A pályázatban a Dohányról szóló részt ő maga készítette, némi rabbinikus segítséggel, hiszen munkáját férje, *Frölich Róbert* országos főrabbi is segítette.

Nagyon sokat dolgoztak a pályázattal, ennek ellenére Frölich Katalin sem számított győzelemre, legfeljebb majd valamikor egyszer, sokára, a távoli jövőben. Ennek az az oka, hogy nagyon sok pályázat érkezett a magyarországi és különösen az uniós bizottság elé. Hozzátette: ő maga nagyon akarta ezt az elismerést, hiszen munkatársaival rengeteget dolgoznak azért, hogy az épület megtarthassa gyönyörűségét, s hogy ezt meg is lehessen mutatni. Mint mondta: „A Dohány a harmadik gyerekem, kiemelkedően fontos része az életemnek. A kihirdetéskor bizony sírva fakadtam… Hiszen a 21. századot be fogjuk tudni építeni ebbe a 19. századi csodába, és a tökéletes összhangra törekedve a magyarországi zsidóság koronáján a gyémánt lehetünk...”

Frölich Katalin egy érdekes egyezésre is fölhívta a figyelmünket: a pályázati eredmény kihirdetése egy keddi napra esett, s bizony az épületet is egy keddi napon – 1859. szeptember 5-én – avatták. Mint mondta: a Tóra szerint a kedd, a harmadik nap, jó nap, azaz jajm ki tajv – és tényleg az...

Kácsor Zsolt / mazsihisz.hu

9 770133 350099 17023

Elismerés egy petícióért

NYILATKOZAT

Üdvözöljük az Amerikai Egyesült Államok elnökének döntését, amely Izrael fővárosaként ismeri el Jeruzsálemet.

Úgy gondoljuk, hogy ez az elismerés garantálja a különféle – zsidó, keresztény, muszlim – vallási hitekhez tartozó emberek számára a szakrális helyek tiszteletét és szabad hozzáférését, amely a térség és a világ lelki békéjének egyik legfontosabb biztosítéka. Meggyőződésünket arra alapozzuk, hogy Izrael mint a térség egyetlen demokratikus állama eddig is mélyen elkötelezett volt ebben az ügyben, és nincs jele annak, miszerint ez az elkötelezettség változna.

Úgy gondoljuk, hogy ez az elismerés másfelől a tudati és politikai realitás tudomásulvételét jelenti, hiszen a zsidóság számára elébb spirituálisan, 1967-től ténylegesen is Jeruzsálem mindig kiemelt jelentőségű város volt.

Reményeink szerint minél több állam – beleértve Magyarországot is – követni fogja az amerikai példát.

Csatlakozzon hozzánk, küldje el erre vonatkozó e-mailjét a JeruzsalemIzraelfovarosa@gmail.com címre, vagy kattintson ezen a linken: https://www.peticiok. com/jeruzsalem_izrael_fovarosa

Gerő András történész, Olti Ferenc zsidó közösségi aktivista, Németh Sándor vezető lelkész, Hit Gyülekezet

* * *

Joszéf Amrani, Izrael Állam nagykövete elismerését és háláját fejezte ki a kezdeményezőknek Izrael Állam érdekében tett erőfeszítésükért és szolidaritásukért. Jeruzsálem mindig is a zsidó élet központja és Izrael történelmi fővárosa volt. A kezdeményezést aláírásukkal ellátó magyar emberek támogatása, valamint az, hogy megértették az alapvető igazságot, szintén nagyra értékelt, és a két nép közötti jó kapcsolatokat szimbolizálja.

Bernstein Béla tér Nyíregyházán

Nyíregyháza közgyűlése egyhangúlag jóváhagyta azt a közterületek elnevezésére irányuló előterjesztést, amelyet az Igazgatási Osztály nyújtott be a Köznevelési, Kulturális és Sport Bizottság véleményezésével. Az előterjesztésben szerepelt a Nyíregyházi Zsidó Hitközség és a helyi Városvédő Egyesület közösen benyújtott kérelme. Ennek megfelelően a Vasvári Pál utca, a Rákóczi utca, a Kossuth utca és a Dob utca által határolt terület egy részét, ahol a városi holokauszt-emlékmű áll, Bernstein Béla főrabbiról nevezték el.

Dr. Bernstein Béla 35 éven át, 1909-től Auschwitzba deportálásáig, 1944-ig volt a nyíregyházi status quo ante hitközség főrabbija, és 24 éven át tagja volt a nyíregyházi képviselő-testületnek. Leggyakrabban említett műve Az 1848/49-i magyar szabadságharc és a zsidók, amelyhez Jókai Mór írt előszót. Az Országos Rabbiegyesület alelnöke volt, tagja az IMIT-nek, magyarra fordította Mózes öt könyvét, emellett számos történetírói és irodalmi tevékenységet fejtett ki.

A nyíregyházi hitközség 2014-ben, majd a Városvédő Egyesülettel közösen 2017-ben jelentetett meg a főrabbiról kiadványt, mindkettőt Timár Éva szerkesztette.

A téren, amely mától Bernstein Béla nevét viseli, 2004-ben állították fel a Zagyva László tervezte holokauszt-emlékművet, és minden évben ott tartják a városi megemlékezést.

Somos Péter

Kóser bolt nyílt a Lehelen

Budapesten nagyon kevés hely specializálódott kóser termékek, főleg húsok forgalmazására. A XIII. kerületben található Lehel téri Vásárcsarnokban azonban a BZSH felügyelete mellett – és Kunos Péter ügyvezető igazgató jelenlétében – megnyitott egy új hentesbolt, amelyben már a kezdeti árukészletben is több friss kóser termék közül válogathatnak a vásárlók.

A Deutsch Péter rabbi közbenjárásával nyíló üzletben csirke- és pulykahús, szalámik, snack kolbász, virsli, pulykamellsonka kapható, de a jövőben kóser marhát, borjút és bárányhúst is forgalmaznak majd.

A húsok mellett kóser tészta és olaj is kapható, ám az árukészletet folyamatosan bővítik, így idővel jóval nagyobb választékból lehet majd válogatni a Lehel téri Kosher Cornerben.

BZSH

Gyógyszertámogatás

2018-ban is igényelhető esetenkénti gyógyszertámogatás szociálisan rászoruló zsidó betegek részére.

Támogatást az újonnan szükségessé vált, átlagosnál drágább gyógyszerek beszerzéséhez lehet igényelni (vagyis az igénylés ne vonatkozzon a már hosszú idő óta rendszeresen szedett gyógyszerekre).

Igényelni levélben, egy adatlap kiállításával lehet, mellékelve hozzá jövedelemigazolást, valamint orvosi igazolást a gyógyszer szükségességéről.

Részletesebb tájékoztatás és adatlap levélben vagy telefonon kérhető: Vértes István, 1072 Bp., Dob u. 38., telefon (esti órákban): 06-1-321-3497.

175 éve alapították a MIKÉFE-t

A reformkor megmozdította a hazai zsidóságot is. A magyarosodás mellett gyakran szóba került a termelőmunkába való bekapcsolódás, amit a kormányzat már II. József óta javasolt a főleg kereskedelemmel foglalkozó népcsoport részére. Ennek jegyében alakult meg a pesti hitközség indítványozására 1842 novemberében a Magyar Izraelita Kézműves és Földművelési Egyesület, a MIKÉFE, amely ezen a néven 107 éven át segítette a zsidó oktatást, fiatalok ezreinek megélhetést nyújtó szakmára képzését. Jelzi az akkori szociális helyzetet, hogy elsősorban „szegény, árva és elhagyott zsidó fiúk” oktatására készültek.

Szabad György, az Országgyűlés rendszerváltás utáni első elnöke

Alapítólevelében a következő célok szerepeltek: „nehéz kézművek és iparágak gyakorlata, magyar nyelv ápolása, földművelés gyakorlása, közhasznú ismeretek és tiszta erkölcs terjesztése”. Nem volt könnyű dolguk, mert a céhek konkurenciát láttak a zsidókban, sok céhszabályzatban kikötötték, hogy csak „jó ágyból való keresztény fiú” (azaz törvényes születésű) vehető fel tanoncnak. Viszont a haladás hívei üdvözölték a kezdeményezést, Kossuth cikket írt, Batthyány Lajos gróf, a későbbi mártír miniszterelnök 1843 januárjában az Iparegyesület fiókszervezetévé fogadta a MIKÉFE-t. József nádor rendelkezett arról, hogy a végzett növendékek a céhek akadékoskodása ellenére megkapják a segédlevelet.

A fiatalok közül sokan részt vettek a szabadságharcban, ezért a Bach-korszakban – pedig pártolták az ipart – némileg háttérbe szorultak, de az egyenjogúsítás után már ösztöndíjakat létesítettek az állami iskolákban. 1885-ben Trefort Ágoston miniszteri elismerése jelezte az egyesület – és a magyar zsidóság – fejlődését. 1892-ben tanoncotthont létesítettek – elsőnek Magyarországon. A korszerű Damjanich utcai épület adott helyet a 310. számú Jókai cserkészcsapatnak, és pszichológiai laboratórium vizsgálta a pályaalkalmasságot. Nagy szó volt ez akkor, amikor az inasok még a műhelyben vagy a konyhában aludtak!

1908-ban létrehozták kertészetüket a Keresztúri úton, amely az évtizedek során 25-ről 90 holdasra növekedett. Több tucat üvegház volt itt, amelyeket az adományozókról neveztek el, például a szegfűházat Klein-háznak. Faiskola, tehenészet, szőlészet és baromfitenyésztés működött Kőbányán. Többet költöttek rá, mint a tanoncotthonra!

Nemcsak a tanulókat segélyezték, önállósítási adománnyal segítették a felszabadult szakmunkások életkezdését is. Az első háromnegyed évszázadban 7000 zsidó ifjút bocsátottak szárnyra! Ehhez pénzre volt szükség, megnyerték a vagyonos zsidó polgárságot. Olyan nevek álltak az élen, mint Weisz Manfréd, a bankár Krausz Simon és báró Kohner Adolf (ő később kikeresztelkedett, utána már Pannonhalmát támogatta).

Kabos László színművész

A harmincas évektől megnőtt az érdeklődés a zsidóság részéről az ipari pályák iránt. Ennek egyik oka a fenyegető kiszorulás volt az értelmiségi és kereskedelmi tevékenységből, a másik a kivándorlás s így a mindenhol használható szakma szükségessége. Utóbbiba belejátszott a fellendülő cionista mozgalom, amelynek egyik jelszava az átrétegződés volt, a zsidók átirányítása a termelésbe. Természetesen ők elsősorban a majdani zsidó állam számára képeztek embereket, voltak saját felkészítőik, ún. haksarák, de a 40-es évektől a MIKÉFE kertészete is valóságos kibuc benyomását keltette. Eliezer Even izraeli főiskolai tanár megállapítása szerint az innen alijázottaknak nagy szerepük volt az ereci mezőgazdasági képzés fejlesztésében. De sokan itt maradtak a növendékek közül, mint Szabad György professzor, az Országgyűlés rendszerváltás utáni első elnöke, Kabos László színművész és sokan mások.

Sajnos a történelem beleszólt az egyesület sorsába. 1944-ben javaikat lefoglalták, a kertészetet a Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetség dúlta fel, fiataljaik közül sok nem élte túl a vészkorszakot, a megmaradtak zöme elhagyta az országot. 1949-ben a szerveződő diktatúra felszámolta a zsidó társadalmi formációkat, a MIKÉFE sem kerülhette el a többiek sorsát. Az egyenruhás ipari tanulók nem részesülhettek vallási alapú oktatásban!

A volt növendékek szétszóródtak, sokan a szakmát is elhagyták. Az életben lévők baráti társaságot és több világtalálkozót szerveztek. Felidézték emlékeiket, még Miklós, a medence teknősbékája is szóba került! Sajnos egyre kevesebben vannak, nemrég halt meg Lusztig József, a cfáti magyar múzeum alapítója, de Balázs Pál zsidó közéleti személyiség, a bőkezű mecénás „Pali bácsi” szerencsére még köztünk van a MIKÉFE egykori növendékei közül, Isten tartsa meg sokáig!

Nagy és szép feladatot vállalt egykor ez a zsidó egyesület. Emlékezzünk rá évfordulóján tisztelettel!

Róbert Péter

FRÖLICH RÓBERT ORSZÁGOS FŐRABBI

Miért nem telefonálunk az autóban sábeszkor?

Kérdés érkezett az Országos Főrabbi Hivatalhoz: Köztudott, hogy mindennemű elektromos eszköz használata tilos szombaton. Mi e tilalom haláchikus háttere?

Válasz:

Mind a telefon, mind pedig az autó elektromos áram felhasználásával működik. Először lássuk, mi a telefon esetében a tilalom alapja.

A Misna Sábát traktátus 7. fejezet 2. misnájában leírja a szombaton tiltott 39 főmunkálatot. Ezek között szerepel, aki tüzet gyújt. A Tórában expressis verbis áll a tűzgyújtás tilalma:

Ne gyújtsatok tüzet sehol, ahol laktok, szombat napján.

Általánosan elfogadott vélemény, hogy az elektromosság használata megfeleltethető a tűz gyújtásának, illetve használatának. E vélekedés a két jelenség, a tűz és az elektromos áram azonos jellemzőin alapul, úgymint az erő, az akár pusztító hatás, az energia hő formájában történő leadása, a világítási képesség. (Érdekességképpen jegyezzük meg, hogy a Talmud Jóma traktátus 21b lapján hatféle tüzet különböztet meg!)

További tilalom alapjául szolgál, hogy az elektromos áram használata megnyit egy-egy áramkört. Ez másik munkálatot, építést jelent, mely szintén tiltott.

Ez a véleménye Ávráhám Jesája Karelitznek, aki a Cházon Is c. műve Orách Chájjim traktátus 53. fejezet 9. paragrafusában fejti ki részletesen e tárgykört.

Megjegyzendő, hogy amennyiben elfogadjuk a Cházon Is véleményét, akkor az áramkör zárása paralel módon megfelel a rombolás tilalmának.

Ha tekintetbe vesszük, hogy az áramkör zárásával egy új dolog jön létre, akkor egy harmadik tilalomba ütközünk: az új dolog létrehozása.

Itt alapul szolgál Rási kommentárja a Talmud Béca traktátus 23a lapjához. Ezt írja:

Aki új dolgot hoz létre, olyan, mintha új munkát végezne.

A telefon használatával kapcsolatban a legfőbb érv az elektromosság használatának tilalmán kívül, hogy belebeszél a használó egy mikrofonba. Rabbi Jicchák Jáákov Weiss Minchát Jicchák c. responsuma 3. kötet 38. fejezetében részletesen kifejti a mikrofon szombati és ünnepnapi használatának tilalmát. Mondandója lényege, hogy a mikrofonba beszélő mintegy szikrákat gyújt.

A Misna Béca traktátus 4. fejezet 7. misnájában áll:

Nem csiholnak tüzet sem fából, sem kőből.

Ahhoz, hogy használjuk a telefont, be kell kapcsolni, vagy fel kell oldani a kijelzőt. Ez újabb tilalomba ütközik: befejez egy munkálatot. Könnyen belátható, hogy a telefon bekapcsolása vagy a kijelző feloldása egy munkafolyamat végét eredményezi.

Végezetül: használat során az áramot vezető anyag felmelegszik. Ez megfeleltethető a főzésnek. Meg kell jegyeznünk, hogy az áramfogyasztás, illetve a melegedés alapvetően a vezetékekre vonatkozik, s a rabbinikus tekintélyek között vitatott, hogy ez az érv a mobiltelefonok korában megállja-e még a helyét.

Végezetül: a telefon a mükce (olyan tárgy, melyet szombaton érinteni is tiltott) kategóriájába esik. A Sulchán Áruch Orách Chájjim traktátus 308. fejezete foglalkozik e tárgykörrel.

Fentiek alapján kijelenthető, hogy a telefon és minden más, elektromossággal működő készülék használata több okból sem megengedett szombaton.

Nem tartozik ugyan a tárgyhoz, de szót kell ejtenünk a különböző olyan munkálatokról, melyek a zsidók számára tiltottak, s melyeket a templomokban alkalmazott nem zsidó végez szombaton.

Alapvető elv, hogy amit a zsidónak tilos, azt nem zsidóval sem végeztetheti el. Kivételt képez ez alól néhány speciális eset.

Ha a munka valamely micva elvégzéséhez járul hozzá, vagy közösségi igényt elégít ki, akkor megengedett. A Misna Berura 276. fejezet 25. paragrafusában áll:

Mindenesetre, szabad a nem zsidónak mondani, hogy javítsa meg a megrongálódott éruvot szombaton… s akár olyan munkát is, mely tórai tilalom alá esik, ha sokak micvájához szükséges.

Nem kérdéses, hogy a templomban történő, az i.tentisztelet lebonyolításához elengedhetetlen műveletek elvégzése (pl.: villanykapcsolás, gyertyagyújtás stb.) sokak micvájához szükséges.

Most térjünk át a szombati autóvezetés tárgykörére.

Nagyon sok szempontból tiltott autót vezetni szombaton. Az első tilalom, melybe ütközünk, mikor az autóról esik szó szombaton, a már említett szikra csiholása. Ha nem vesszük tekintetbe a robbanómotorok működését, akkor sem engedélyezett a slusszkulcs elfordítása, mert az direkt módon szikrát indukál.

Amennyiben Budapest kerületeit önálló városrészeknek tekintjük (s bizonyos szempontból megtehetjük, hisz a kerületek önkormányzati irányítás alatt állnak), akkor beleütközünk a lakhelyelhagyás tilalmába.

Mózes II. könyve 16:29-ben áll:

Senki ne hagyja el lakhelyét a hetedik napon.

Mivel a judaizmus közösségi keretek között gyakorlandó vallás, így a Tóra eme rendelkezését nem szabad szó szerint értelmezni. Nyilvánvaló, hogy ki kell lépnünk a lakásból, ha például templomba akarunk menni. Már a legrégibb időkben is úgy értették e verset, hogy a lakhely szó a várost jelenti, melyben él. Ne feledjük, hogy a bibliai időkben még nem léteztek metropoliszok, a város szó nem azt jelentette, amit ma.

A pontosítást a Talmud Éruvin traktátus 49b lapján olvassuk:

Ha valaki nem ismerős helyen áll (szombat beköszöntekor – F. R.), vagy nem járatos a haláchában, és azt mondja: ez a hely, hol lakom, kétezer könyöknyit szabad mennie bármely irányba.

A régi héber könyök mai mértékegységben számolva mintegy 45–60 cm. Átlagot számítva, a kétezer könyök megközelítőleg 1 km. Ennyit szabad megtenni a város (kerület) határától.

Jekutiél Jehuda Halberstam a Divré Jöciv c. responzuma Orách Chájjim kötet 151. fejezetében leírja:

Ha valamely személyes szükséglet igényli, ki lehet nyitni a kocsi ajtaját szombaton, nem számít mükcének.

Moshe Feinstein Igrot Moshe Orách Chájjim traktátus 5. kötet 21. fejezetében az autó ajtajának szombaton történő kinyitását és bezárását a következőkben értelmezi:

Mondandója lényege, hogy saját garázsban vagy kertben a mechanikus zárral működő ajtót ki lehet nyitni, feltéve, ha ezzel nem gyullad fel a belső lámpa. E döntvényével indirekt módon megerősíti a fentieket: a kulcsot nem viszik közterületre, nem zárnak áramkört, nem indítják be a motort, nem használják magát az autót.

Ugyancsak ő az Igrot Moshe Orách Chájjim traktátus 4. kötet 16. fejezetében így ír:

Ünnepnapon a slusszkulcsot elvinni a templomba, hogy az ünnep végén azzal menjen haza, két okból is tilos: egyfelől olyan tárgyat visz közterületre, amelyre az ünnepen nincs szüksége, másrészt ünnepnapon készül elő hétköznapra.

Ha ünnepnapon, mikor enyhébbek kissé a tilalmak, nem vihető kulcs, akkor szombaton még kevésbé engedélyezett. Továbbá: az autóvezetéshez nem csupán autó és kulcs szükséges. Jogosítvány, személyi igazolvány, melyeket általában nem hagyunk az autóban. E tárgyakat (és persze a kulcsot is) a lakásunkból a kocsihoz kell vinnünk. Márpedig, mint láttuk, magánterületről közterületre és fordítva tárgyak vitele tilos.

Megjegyzendő:

Köztudott, hogy sokan érkeznek a templomainkba szombaton és ünnepen autóval, s mi, rabbik, nem mondjuk azt, hogy ne tegyék. Úgy tűnhet, hogy ezáltal hozzájárulunk ahhoz, hogy megszegjék a szombatot. Mégsem ez a helyzet. Egyrészt: mi minden alkalommal elmondjuk, hogy autóba ülni szombaton és ünnepen tilos. Másrészt pedig követjük Moshe Sternbuch, a Vilnai Gáon egyik leszármazottja, a jeruzsálemi Édá Háchárédit helyettes Áv Bét Dinjének döntvényét, melyet a Tsuvot Vöhánhágot c responsuma I. kötet 358. fejezetében ír le. E helyen egy olyan vendégségről ír, ahova a meghívottak autóval érkeznek szombaton.

Nem marasztalja el a meghívót, aki pedig tudja, hogy a vendégei szombatot szegnek. Érvei: a meghívás célja, hogy a vendégeket egy tradicionális szombati élménnyel közelebb hozza a zsidósághoz; továbbá: a vendégek szabad akaratukból ülnek autóba.

Igaz ez az elv a templomba jövetelnél is. A hívek szabadon döntenek, hogyan kívánnak a templomba jönni. Minden egyes alkalom, amikor a templomba jönnek, közelebb hozza őket a zsidósághoz, s van remény, hogy előbb-utóbb nem ülnek autóba.

Egy csembalóművész halálára

Az aprócska termetű, idős hölgy németül beszél. Választékosan, sokszor régiesen csengő szavakat használva. Német nevelőnőjétől tanulta, nyolcvan évvel ezelőtt. A játékboltosék egyetlen, széltől is óvott leánygyermeke volt annak idején a csehszlovák Pilzenben, a háború előtt.

Amikor egyszer gyermekkorában súlyosan megbetegedett, a szülei megígérték neki, hogy teljesítik hőn vágyott kívánságát: tanulhat zongorázni.

Amikor visszatértek Pilsenbe, senki sem akarta őket befogadni. A két nő szükségszálláson töltötte az éjszakát.

Zuzanna újra zenélni akart. Egy zongoratanár azt tanácsolta neki: „Négy éve nem játszik, nincs repertoárja. 18 éves. Menjen csak férjhez, és a férjének zongorázzon esténként!”

Édesanyja elvitte a lányát egy pszichológushoz, egy idős úrhoz, aki figyelmesen meghallgatta, majd olyan mondatot mondott,

Ruzicková az elmúlt 50 év legjelentősebb csembalóművésze lett: világszerte adott koncerteket. Mindenekelőtt Johann Sebastian Bach műveivel szerzett magának hírnevet.

Tavaly január 14-én töltötte be a 90. életévét. Ebből az alkalomból jelent meg újra 20 cédén Bach-interpretációinak gyűjteménye. Azt, hogy 1965 és 1974 között ezeket a darabokat azután játszhatta koncerttermekben, hogy túlélte a holokausztot, hogy egyáltalán fel tudott lépni, hogy képes volt Bachra koncentrálni és hosszú utazásokra elindulni, lényegében egyvalakinek köszönheti: Bachnak. Ő adta hozzá az erőt és az önbizalmat.

Amikor 1939-ben a németek megszállták Csehszlovákiát, tizenkét éves volt. Ettől kezdve Zuzanna nem járhatott többet sem iskolába, sem zongoraórára. 1941-ben egy napon felszólították a pilseni zsidókat, hogy egy kijelölt helyen – elszállításra – gyülekezzenek.

– Írásos meghívót küldtek – mondja szomorú iróniával Ruzicková.

A családot a theresienstadti táborba szállították. Zuzanna édesapja az izgalmak miatt súlyosan megbetegedett. Halálos ágyán a felesége megígérte neki, hogy bosszút áll korai haláláért.

– Ne, nem szabad! A gyűlölet megmérgezi a lelket! Hagyd Istenre a büntetést! – kérlelte a férj.

Theresienstadtban gyorsan elterjedt a hír a németek haláltáborairól. A lengyel Bialystok gettójából gyermektranszport érkezett a lágerbe. Amikor tetűt akartak irtani a gyerekeknek a zuhanyozóban, kézzel-lábbal tiltakoztak, és azt kiabálták: „Gáz! Nem menni gáz!”

Egy napon Ruzicková asszonyt és leányát az auschwitzi transzportba osztották be. Annyit tudtak csak, hogy az valahol keleten van, és hogy dolgozni viszik őket oda.

Auschwitzban németül üvöltöző parancsnok, fenyegető kutyaugatás és ütlegelések fogadták őket. Ott nem azt a kifinomult németet beszélték, amit Zuzanna a nevelőnőjétől tanult! Látta, hogy füst száll fel az égetőkemence kéményéből, és életében először megérezte az elégetett emberi hús szagát.

– Rettenetes volt – mondja.

– Azért élte túl a tábort, mert erős volt! – jegyzi meg az újságíró.

– Nem voltam erős! – magyarázza Ruzicková olyan halkan, mint ahogyan életének egyéb élményeiről is beszél. – A napi kis szelet kenyéradagomat nem tudtam egész napra beosztani!

Elmeséli, hogy milyen gyakran mondogatta az édesanyjának: „Élni akarok! Nem akarok meghalni!”

Zuzannát és az édesanyját ekkor már beosztották az elgázosítandók közé, de hirtelen megváltoztatták a tervet, és mindkettőjüket a Hamburg melletti Neuengamme táborba szállították, munkára.

A két nő szenvedése a bergen-belseni koncentrációs táborban fejeződött be.

Erről Zuzanna Ruzicková csak egyetlen mondatot mondott:

– Nem értem, hogyan tudtam mindezt kibírni.

amit soha nem fog elfelejteni: „Megértem Önt.”

Zuzanna elkezdett zongorán gyakorolni. Játszani akart, konzervatóriumba akart járni. Az ujjai „rossz állapotban” voltak. De a technikájára nyugodtan hagyatkozhatott. Annak ellenére felvették, hogy nem voltak meg az előírt feltételei a beiratkozáshoz.

A kezdetek után Ruzicková a zongoráról áttért a csembalóra. Úgy érzi, hogy kedvenc zeneszerzője, Bach ezen a hangszeren hangzik a legszebben.

1952-ben Zuzanna Ruzicková férjhez ment a zongoratanár és zeneszerző Viktor Kalabishoz.

Kalabis mindig biztatta, hogy beszéljen arról, ami a táborokban történt vele. Azon igyekezett, hogy megértsék egymást. Ha rémálmok gyötörték a feleségét, felébresztette. Ez gyakran előfordult.

Egyszer döntenie kellett a házaspárnak arról, hogy Zuzanna elutazzon-e Németországba. Azoknak az embereknek a hazájába, akik neki annyi kínt okoztak, és akik miatt édesapja meghalt.

Münchenben az ARD zenei versenyt rendezett, Zuzanna Ruzicková a csembaló kategóriában indulhatott volna. Elutazzon? A férje rábeszélte. Művész lévén, a németeknek a zenével tud valamit mondani. Bach révén egy másik Németországra hívhatja fel a figyelmüket!

Ruzicková meg akarta mutatni a németeknek – így értelmezi ma akkori döntését –, hogy az ő országuk is teremtett nagy és szép dolgokat, hogy Bach egy magasabb rendet, mértéket, tisztaságot és mélységet jelent. És erkölcsöt: egy törvényt! – fejti ki az újságírónak nehéz döntése indítékát.

Németországi fellépései során mindig attól tartott, hogy összefut egy Bach-héten valamelyik korábbi nácival, aki a táborban megalázta. Az egyik volt fogollyal ugyanis ez megesett.

Csehszlovákiában nem tűnt el az antiszemitizmus. Akkoriban a zsidó Karel Ancerl volt az ország legnevesebb karmestere. Volt egy olyan utasítás, hogy a Filharmóniában egyszerre csak egyetlen zsidó állhat a pódiumon. Ezért nem játszhatott soha együtt Ancerl és Ruzicková.

– Fájt, nagyon fájt! – emlékezik vissza a csembalóművésznő utolsó koncertjére. Azóta hozzá sem tudott nyúlni a hangszeréhez, olyan fájdalmas volt a búcsú.

Hogyan tekint vissza az életére? Az első szó, ami erről az eszébe ötlik, hogy „hihetetlen”. Egy kis szünet után még hozzáfűzi:

– Megéltem a legszebb és a legfélelmetesebb dolgokat.

A legszebb az volt, hogy találkozott, majd összeházasodott a férfivel, akit szeretett. Hogy édesanyjával túlélték a táborokat, és hogy magas életkort értek meg mind a ketten. Számára Bach az élet zenéje. A túlélés zenéje.

– Megéltem 101 csodát! Ez az igazi varázslat!

(Joachim Kronsbein: Überlebensmusik. Der Spiegel 3/2017, 128–129. oldal)

Fordította: Benyó Marianna

ZSIDÓ VILÁGHIRADÓ

Montenegró

Az egykori Jugoszláviához tartozó, 2006 óta önálló, 620.000 lakosú Montenegróban mintegy 400 zsidó él. A hitéletet korábban *Mose Prelevic*, a szomszédos Horvátország főrabbija irányította. A Los Angelesből származó *Ariel Edelkopf* rabbi a közelmúltban feleségével és hét gyermekével az oroszországi Szocsiból Podgoricába költözött, így a balkáni ország kis zsidó közösségének állandó szellemi vezetője lett. A vallási rendezvényeket egyelőre Edelkopf rabbi házában tartják. A kormányzat azonban a főváros központjában területet biztosított egy zsinagóga és egy kulturális központ létesítéséhez, amelyek építése várhatóan 2018-ban kezdődik el.

Jasa Alfandari hitközségi elnök szerint a montenegrói zsidók mindössze tíz százaléka kötődik a valláshoz, ők egyrészt szefárd, másrészt askenázi gyökerekkel rendelkeznek. Hittestvéreink, akiknek túlnyomó többsége vegyes házasságban él, az új rabbi segítségével közelebb kerülhetnek a vallási élethez és a zsidó hagyományokhoz.

Románia

A bukaresti parlament egyhangú határozatával Itzik Manger zsidó költő és drámaíró születésnapját, május 30-át a jiddis nyelv és színház napjává nyilvánította. A tervek szerint kulturális és művészeti rendezvényekkel, valamint szakmai konferenciákkal kívánnak megemlékezni évente az emléknapról. *Silviu Vexler* zsidó származású képviselő, a törvényjavaslat kezdeményezője kijelentette, hogy „a jiddis élő hagyomány” és „része a romániai zsidók identitásának”. Az Európában egyedülálló törvény elismeri a zsidók hozzájárulását az ország fejlődéséhez és kulturális sokszínűségéhez.

Maia Morgenstern, a bukaresti Állami Zsidó Színház igazgatója hangsúlyozta, hogy „a színház az egyik legszebb és látható jelképe a zsidó közösségnek, ami erősíti az ország hírnevét is”. Az eredetileg Jászvásáron alakult színház az idén 141. évadját tartja, és az üldözések néhány kritikus hetét leszámítva folyamatosan játszott. 1991-ben és 1996-ban a Jiddis Nyelv Nemzetközi Fesztiválját is itt tartották. Az intézmény 1948-ban került állami irányítás alá.

Argentína

Árulás és az iráni kormánnyal való összejátszás miatt *Claudio Bonadio* bíró elrendelte *Cristina Fernández de Kirchner* volt államfő felelősségre vonását, és kezdeményezte szenátori mentelmi jogának felfüggesztését. Az üggyel kapcsolatban az argentin hatóságok házi őrizetbe helyezték a zsidó származású *Héctor Timerman* volt külügyminisztert és bevonták *Oscar Parillinek*, a titkosszolgálat korábbi vezetőjének az útlevelét. Több személyt, köztük a volt elnök egyik tanácsadóját őrizetbe vették.

A bíró szerint Kirchner asszony közvetlen kapcsolatot tartott a teheráni vezetéssel, hogy elkerüljék egyes iráni kormánytisztviselők felelősségre vonását a Buenos Airesben működő izraeli nagykövetség ellen 1992-ben és az AMIA Zsidó Közösségi Központ ellen 1994-ben elkövetett véres merényletek előkészítése miatt. A bíró a gyilkos akciót Irán által elkövetett háborús bűntettnek tartja. A vádak elsősorban Alberto Nisman ügyész vizsgálatán alapulnak, aki 2015-ben a mai napig tisztázatlan körülmények között meghalt.

Ariel Cohen Sabat, a DAIA zsidó ernyőszervezet elnöke sürgette az ügy mielőbbi kivizsgálását és a bűnösök felelősségre vonását.

Oroszország

A hagyományos nyílt napon mintegy hétezer látogató kereste fel az 1893-ban épült szentpétervári Korál Nagyzsinagógát. *Anna Brodszkaja* hitközségi titkár szerint ez jó lehetőséget nyújtott, hogy az érdeklődők megismerjék a város történetének és építészetének egyik fontos részét. A szervezők színes programmal fogadták a vendégeket, akik részt vehettek egy chászid esküvői zenét bemutató klezmerkoncerten is.

A nyílt napon több előadás hangzott el, és a templom rabbijai alkalmat biztosítottak kérdezz-felelek párbeszédre. A tóratekercsek bemutatása mellett a látogatók megkóstolhatták a kóser konyha ízeit is. Végül ajándékként kaptak egy pergament a héber betűs nevükkel.

Kovács

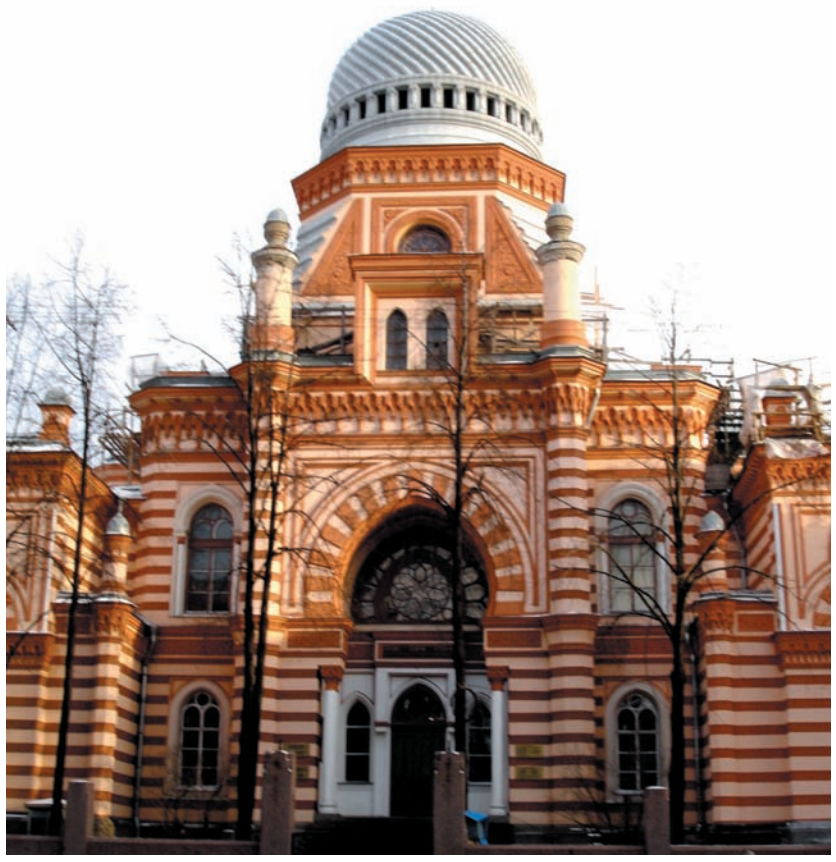

Oroszország. A Korál Nagyzsinagóga Szentpétervár on.

Románia. Silviu Vexler képviselő: a jiddis élő hagyomány, része a romániai zsidók identitásának. Képünkön a bukaresti zsidó színház.

Bukarest. Maia Morgenstern. A színház idén tartja 141. évadját.

Montenegró. Jasa Alfandari hitközségi elnök: a helyi zsidók mindössze tíz százaléka kötődik a valláshoz.

Argentína. Cristina Fernández de Kirchner. Letartóztatják?

Berlin: halál a zsidókra

Ez az esemény csak egy azok közül, amelyek Trump bejelentését követték. Kis túlzással világszerte tüntetnek azon tény ellen, hogy egy ország saját maga dönti el, hogy mi legyen a fővárosa. Erre nemigen volt példa még a történelemben.

Trump döntése ellen már péntek délután 1500 ember tüntetett Berlinben a Brandenburgi kapuhoz közeli amerikai nagykövetségnél. A tüntetők jelentős része palesztin volt. Sokan jellegzetes palesztin kendőt viseltek, palesztin zászlót, a militáns, radikális Hamász terrorszervezet zászlaját lengették, de sok török zászlót is látni lehetett.

Felgyújtottak két izraeli zászlót, a tömeg pedig percekig a „halál a zsidókra” rigmust skandálta, illetve a militáns palesztinok által gyakran fenyegetésként kiabált mondatot: „Zsidók, emlékezzetek Kajbárra, újra eljön Mohamed serege!”

Vasárnap délután 2500 ember tüntetett Berlin bevándorlók által sűrűn lakott, Neukölln nevű negyedében a városháza előtt. A Kreuzbergbe vonuló menetet 300 rendőr kísérte. A felvonulók többsége palesztin zászlót lengetett, és arabul kiabált jelszavakat. Itt is felgyújtottak egy Dávid-csillagos zászlót. A rendőrség 11 embert vett őrizetbe.

A gyülekezés és a vélemény kifejezésének szabadsága fontos, védendő alapérték, de nem jelent „szabadlevelet antiszemita kirohanásokra, gyűlölködésre és uszításra” – jelentette ki berlini tájékoztatóján *Steffen Seibert* kormányszóvivő, hangsúlyozva, hogy a német kormány mindig határozottan fellép az antiszemitizmus ellen.

„Szégyellnünk kell magunkat, ha német városok utcáin ennyire nyíltan megmutatkozik a zsidógyűlölet” – mondta Steffen Seibert.

Az igazságügyi minisztérium szóvivője hozzátette, hogy más országok lobogójának vagy más felségjelének megsértése vagy megsemmisítése bűncselekmény, amelyért akár két év szabadságvesztés is kiszabható.

Hétfőn *Angela Merkel* személyesen is nyilatkozott a történtekről. Pártja, a Kereszténydemokrata Unió (CDU) elnökségi ülése után tartott tájékoztatóján kiemelte, hogy a testület egységesen elítéli az antiszemitizmus és az idegenellenesség minden formáját.

A jogállami alapelvek megsértését jelentő zászlóégetést „semmilyen nézeteltérés, még a Jeruzsálem státusza körüli vita sem igazolhatja”. A német hatóságok „valamennyi jogállami eszközzel fellépnek” az ilyen tettek ellen – mondta a kancellár.

Több miniszter is tiltakozott az izraeli zászló elégetése ellen. Németország jogállam, amely nem tűr el ilyen cselekedetet – mondta *Sigmar Gabriel* alkancellár, külügyminiszter a Bild című lap hétfői számában.

A washingtoni döntés bírálatának joga nem jelent felhatalmazást és igazolást izraeli zászlók égetésére, „a zsidók elleni gyűlölet felszítására és Izrael államisághoz fűződő jogának megkérdőjelezésére”. Aki pedig mégis erre vetemedik, „nemcsak Izraellel helyezkedik szembe, hanem országunk alaptörvényével is” – mondta Sigmar Gabriel.

Thomas de Maiziere belügyminiszter a Bild összeállításában hozzátette: Németországnak különlegesen fontos Izrael Állam és „minden zsidó vallású ember”, a kormány ezért is a lehető leghatározottabban elítéli a tüntetéseken megmutatkozott erőszakot és az izraeli zászlók elégetését.

Heiko Maas igazságügyi miniszter kijelentette, hogy „az antiszemitizmus minden formája támadás valamennyiünk ellen”, és a zsidók elleni gyűlöletnek soha többé nem lehet helye Németországban.

Új Élet / MTI

IZRAELI SZÍNES

Baromfiürülék mint energiaforrás

Baromfiürülékéből készülhet a következő alternatív energiaforrás, amely a szenet is kiválthatja – írja az MTI.

Izraeli kutatók szilárd fűtőanyaggá alakították a szárnyasok ürülékét. Az eljárásnak több környezetbarát előnye is van. „A szárnyasok ürüléke terhet jelent a környezetnek és kórokozókat is tartalmaz. A kezelés megoldja ezeket a problémákat. A hulladékból alternatív energiaforrás lesz” – fejtette ki *Amir Gross*, a Beér Seva-i Ben Gurion Egyetem (BGU) munkatársa.

Összességében több energia keletkezik, mint amennyit az eljárás igényel. Az alternatív energiaforrás előállításával mérsékelhető az üvegházhatású gázok kibocsátása.

Energiabombák

A kutatók eredményeiket az Applied Energy című szaklapban mutatták be. A tanulmányban a szakértők összehasonlították az általában növényi maradványokból készült bioszén és a baromfipiszokból készült hidroszén előállítását. A hidroszén úgynevezett hidrotermális karbonizáció, az ürülék 250 Celsius-fokra történő melegítésével keletkezik. A végeredmény egy szénhez hasonlatos szilárd tüzelőanyag.

Megállapították, hogy a szárnyasok ürülékéből kevesebb energiaráfordítással és kisebb környezeti terheléssel állítható elő szén.

Ha a jövőben a világ minden szárnyasának székletét átalakítanák hidroszénné, az a villamosenergia-termeléshez használt szén tíz százalékát váltaná ki – véli Amir Gross.

A növényekből készülő fűtőanyagokkal szemben más előnyökkel is jár a baromfipiszokszén. „Ha ebből a célból kukoricát ültetnek, az terheli a talajt, trágyát kell használni, és a táplálék nem szolgálja az embereket vagy állatokat” – monda Gross, aki kiemelte, hogy a madárürülékből készült szénnek nincs kellemetlen szaga. „Nincs szárnyas- vagy ürülékszaga, hanem szénszaga van.”

Jeruzsálem Izrael fővárosa!

Nem azért, mert az Egyesült Államok elnöke most jóváhagyta, hanem azért, mert 70 évvel ezelőtt már ez került bele Izrael Állam alapító okiratába, melyet az akkori vezetés kézjegyével látott el. Mondhatnám természetesen azt is, hogy már ők is csak hagyománykövetők, ha figyelembe veszem, hogy ezt már megtette a maga idejében Dávid és Salamon is. (Mivel nem akarok a bibliai időkig visszamenni, akit a téma érdekel, az interneten fellelhető Izrael történelme.)

Mindenképpen szót kell ejteni arról a tényről, hogy 1980-ig Jeruzsálem 13 nagykövetségnek adott otthont, mindaddig, amíg 1980. július 30-i keltezéssel, Jitzhak Navon államelnök és Menahem Begin miniszterelnök aláírásával nem látott napvilágot az a Kneszet-alaptörvény, amely négy pontban rendezi Jeruzsálem státuszát.

Az alaptörvény első pontja leszögezi, hogy az egységes Jeruzsálem Izrael fővárosa.

Ezen törvény hatására, valamint nemzetközi nyomásra a követségek áttették székhelyüket Tel-Avivba.

Köztudott, hogy 1995-ben az amerikai Kongresszus határozatban deklarálta, miszerint elismeri az egységes Jeruzsálemet Izrael fővárosaként, valamint döntést hozott nagykövetségének Tel-Avivból Jeruzsálembe történő átköltöztetésére.

Erre azonban a mai napig nem került sor, ugyanis az amerikai elnökök félévenként elnöki dekrétummal elhalasztották. (Csak zárójelben teszem hozzá, hogy választási kampányában minden elnök ígéretet tett a követség mozgatására, de – mint jó politikustól az várható – a győzelem után az ígéretről elfeledkezett.)

Tehát *Trump* elnök bejelentésével csak választási ígéretét teljesítette – talán azért, mert saját magát inkább tartja üzletembernek, mint politikusnak...

Ezek után vessünk egy pillantást az elnöki bejelentés technikai részleteire, melyekről nem esik szó a médiákban.

Trump elnök a bejelentésével egy időben újabb fél évvel meghosszabbította a követség átköltöztetését, amit azzal indokolt, hogy az épület felépítése és a közel ezer fő mozgatása időigényes. Hogy konkrétan mennyi időt vesz igénybe, arról egy szót sem ejtett. Mindenki számára nyilvánvaló, hogy a követségi épület Jeruzsálem nyugati felében lesz, különben már ma elfoglalható lenne a város keleti részén található konzulátusi épület, amit később úgyis bezárnak.

E mellett tény, hogy az amerikai Külügyminisztérium képviselői Jeruzsálemben jártak, és a városházán egy ún. titkosítási szerződést írtak alá, amelynek értelmében a tervrajz egyes elemei (talán érthető módon) nem kerülhetnek nyilvánosságra. Ezzel egy időben megbízták Izrael egyik legismertebb tervező építészét az egész folyamat koordinálásával.

A nemzetközi média egy része arról sem ejtett szót, hogy *Netanjahu* miniszterelnöknek a Trump általi bejelentést követő első megszólalása arra irányult, hogy Jeruzsálem minden tekintetben megtartja a status quót – tehát tartja magát az 1980-as alaptörvényben foglaltakhoz, miszerint a jeruzsálemi szent helyek védelme prioritást élvez, és a különböző vallások képviselői nem gátolhatóak saját vallásuk szent helyén történő gyakorlásában.

Ezzel szemben arról bőségesen értekeztek, hogy az amerikai elnök bejelentése Netanjahu nyomására jött létre. Tény, hogy a nem éppen rövid egyeztetési időszak alatt Trump és Netanjahu között két beszélgetés is lezajlott, ugyanakkor hosszasan és többszöri alkalommal tárgyalt Trump elnök a szaúdi kormánnyal…

Mindezek fényében nézzük a hazai és nemzetközi reakciókat:

Izraelben a politikai pártok üdvözölték a bejelentést. Kivétel ez alól csak az Egyesült Arab Lista és a szélsőbaloldali Merec. Ez utóbbi épp a közelmúltban deklarálta, hogy törli önmeghatározásából a cionista jelzőt.

Az arab/muzulmán országok alapjában visszafogottan reagáltak a történésre, ezt a visszafogottságot *Mahmúd Abbász* (mozgalmi nevén *Abu Mázen*) kifejezetten nehezményezte. Az Arab Liga külügyminiszterei azt az egyetlen érdemi döntést hozták, hogy kikérik az ENSZ Biztonsági Tanácsának állásfoglalását.

Nem hallgatható el, meg nincs is miért, az hogy a Palesztin Hatóság területén voltak tüntetések, melyek során autógumikat égettek, Molotov-koktéllal és kövekkel dobálták a zsidó gépjárműveket. Izraelben az ún. mesulásban (arabok lakta háromszög) szintén voltak tiltakozó megmozdulások.

Jeruzsálemben a Nablusz (Shem) kapunál egy száz fő körüli csoport zavarta meg a rendet.

De az, amire többen számítottunk, a pénteki Templom-hegyi ima utáni szokásos rendzavarás, nem következett be.

Korlátozó intézkedést Izrael nem vezetett be, és a rendfenntartó erők is csak akkor léptek közbe, amikor a tüntetés erőszakosra fordult.

A Gázai övezetből a biztonsági kerítés áttörésével próbálkoztak. Közülük többen megsérültek, és ketten meghaltak.

A Hamász által szintén Gázából indított rakéták egy része gázai területen robbant. Néhány Izraelben landolt (egy közülük egy határ menti óvoda udvarán), anyagi kárt okozva.

A végére hagytam Európa reakcióját, mely a hisztéria jeleit mutatja. Politikusaik egymás után teszik élesen elítélő nyilatkozataikat, és pánikszerűen határolódnak el Trump bejelentésétől.

Az Európa Bizottság külügyminiszteri értekezlet összehívását kezdeményezi, melyre Mahmúd Abbász is hivatalos, ugyanis tőle várnak tájékoztatást a kérdésben.

Tőlem ugyan nem várnak semmiféle tájékoztatást, de kéretlenül is – ahogy ők szoktak beleszólni Izrael belügyeibe – elmondom, hogy nem Jeruzsálem státusza akadályozza a kétállami megoldás tető alá hozását, hanem az, ha a „békepartner” sorra feláll attól a tárgyalóasztaltól, melyhez (a jelenre vonatkoztatva) még le sem ült.

Európa szíves figyelmébe ajánlom, hogy azon a haladó hagyományon, miszerint az örök bűnbak kéznél van, ideje lenne túllépni. Továbbá nem ártana, ha Európa a saját muzulmánjaival kapcsolatos gondjait nem az „izraeli–palesztin viszályra” mutogatással akarná megoldani.

Leharblog

Izrael nem akar ukránokat

Az izraeli hatóságok jogot kaptak arra, hogy gyorsított eljárásban bírálhassák el az ukrán menekültkérelmeket, tehát sokkal hamarább visszaküldhetik hazájukba a menekültstátuszt kérelmező több ezer ukránt, olvasható az izraeli belügyminisztérium közleményében.

A minisztérium az egyik legfontosabb migrációs problémaként az ukrán menekültkérelmezőket nevezte meg, akik kihasználják a vízummentes rendszer adta előnyöket, turistaként Izraelbe érkeznek, aztán a helyi hatóságoknál menekültkérelmet nyújtanak be, hogy a kérelem elbírálásának ideje alatt is tudjanak munkát vállalni.

Az életbe lépett új törvény főképp arra irányul, hogy jelentősen lerövidítsék a menekültkérelmek elbírálásának időtartamát. Korábban már alkalmazták ezt az eljárást a grúzokkal szemben, akik hasonló céllal szintén ezrével utaznak Izraelbe.

A belügyminisztérium a külügyminisztériummal egyetemben elemezte a helyzetet, és megállapították, nincs semmi akadálya annak, hogy az ukrán polgárok biztonságban visszatérhessenek hazájukba. Emiatt pedig az a döntés született, hogy gyorsított eljárásban bírálják el az ukrán menekültkérelmeket.

Kivételt csupán a Donyecki és Luhanszki megyékből érkezők képeznek, akiknek menekültkérelmét a megszokott eljárás szerint bírálják el.

A Háárec izraeli újság azt közölte, hogy az országban jelenleg 20 ezer ukrán polgár tartózkodik, akik közül 15 ezren nyújtottak be menekültkérelmet. Ez év elejétől 7 ezer ukrán igényelt menekültstátuszt.

„Mindent elkövetünk annak érdekében, hogy ennek véget vessünk. Ez több ezer kérelem, amelyek többsége alaptalan, megnehezíti a rendszer működését, és emiatt szakembereink nem tudnak megfelelőképpen foglalkozni a jogos kérelmekkel” – jelentette ki *Arje Deri* belügyminiszter.

Korábban a miniszter azt mondta, hogy a törvénytelenül Izraelben tartózkodó ukrán és grúz polgárok létszáma már meghaladja az afrikai menekültek számát, ami az elmúlt évben az egyik legnagyobb migrációs probléma volt.

Kárpátinfo.net/Új Élet

Ókori edomita templomot találtak

Oren Gutfeld, Pablo Betzer, Michal Haber

Több mint kétezer éves templomot találtak drónfelvételek segítségével egy izraeli katonai kiképzési területen – adta hírül a The Times of Israel online kiadása nyomán az MTI.

Az ókori Lákis település környékén – kamerákkal felszerelt katonai drónok felvételein – egy nagyjából 2200 éves templom vagy palota maradványait fedezték fel.

„A drónfelvételek segítettek meghatározni, hol kell ásnunk. Nagyon gyorsan kiderült, milyen különleges épületet fedeztünk fel: az edomita nép egyik templomát” – írta közleményében *Oren Gutfeld*, a Jeruzsálemi Héber Egyetem munkatársa, a Horvat ’Amuda-i ásatások vezetője, valamint *Pablo Betzer* és *Michal Haber*, az izraeli régészeti hatóság képviselői.

A régészek szerint az országban olyan kevés edomita emlék maradt fenn, hogy ezek „egy kézen megszámolhatók”.

A történelem viharai során az edomiták – nagyjából úgy, mint a zsidó nép – vándoroltak, és újra meg újra letelepedtek a Szentföld különböző területein.

Országukat a babiloniak rombolták le az i. e. 6. században, a perzsa uralom alatt Júdea déli hegyvidékén voltak városaik. A hellenizmus korában végül asszimilálódtak a zsidókkal.

A komplexum egyik feltárt termében két oltárkövet ástak ki, az egyiket egy bika domborműve díszítette, amely „istenséget jelképezhetett, akit az edomiták imádtak” – mondta a régész.

A helyszínen finom keramikusmunka gyümölcseit, festett tálakat, korsókat, olajlámpákat is találtak.

A régészek úgy vélik, az edomita épületet szándékosan rombolták le, valószínűleg a makkabeus hódítás után.

Jól érzik magukat Iránban az ott élő zsidók

Az iráni zsidók annak ellenére nem akarják elhagyni az országot, hogy az iszlám állam jogszabályai nem igazán támogatják a zsidó létet. A nyugati sajtóban megszólaló iráni zsidók szilárd meggyőződéssel állítják: az Iszlám Köztársaságban az élet jó.

Arról, hogy Iránban élnek zsidók, talán hallottunk már. Az újságírók szívesen foglalkoznak ezzel a témával, mert érdekes az ellentmondás, hogy az Iráni Iszlám Köztársaság, amely a legnyíltabban ad hangot a zsidó állammal szembeni ellenérzéseinek, egyben az iszlám világ legnagyobb számú zsidó népességének lakóhelye is. Iránban több zsidó él, mint Izraelen kívül bármely közelkeleti országban: a zsidó lakosok számát jelenleg 15.000 és 25.000 közé teszik, akiknek többsége a fővárosban, Teheránban él.

Ez mindössze töredéke az 1979-es iszlám forradalom előtti kb. százezres létszámú iráni zsidó közösségnek, melynek többsége az Egyesült Államokba és Izraelbe távozott, amikor az iráni kormány nekikezdett a magánvagyon lefoglalásának és nyíltan meghirdette Izrael-ellenes politikáját. Voltak azonban, akik maradtak, és ez fölveti a kérdést: mit csinálnak a zsidók Iránban?

Először is folytatják az ősi hagyományt. Irán területén igen hosszú ideje élnek zsidók; Perzsiában a közös időszámítás előtti VI. század óta, azaz több mint 2700 éve jelen vannak. Mint a Bibliában olvashatjuk, kb. a közös időszámítás kezdete előtti 600-ban Perzsia királya, Kürosz meghódította Babilont, ahol a zsidók fogságban éltek, és megszabadította őket a száműzetésből. A zsidók egy része ekkor Jeruzsálembe ment, de igen sokan a király földjére, Perzsiába költöztek.

A mai iráni zsidók érthető módon büszkék gazdag hagyományukra, és – legalábbis a közösség hivatalos álláspontja szerint – úgy látják, Iránban zsidónak lenni jó. Ezt mondja a közösség egyetlen parlamenti képviselője, *dr. Ciamak Morszadeg* is. „Jól érezzük magunkat Iránban, az iráni zsidókra nem nehezedik semmilyen nyomás." A kérdésre, hogy szívesebben élne-e máshol, azt feleli: „Csak Iránban élek szívesen."

Morszadeg: Csak Iránban élek szívesen, az antiszemitizmus európai dolog

Morszadeg az irodájában válaszol a kérdésekre, ahol a falon látható képek kifejezően jelenítik meg az életét látszólag versengve irányító két erőt. A szoba egyik falán Mózes képe függ, míg a másikon Irán legfelsőbb vezetőjének, *Ali Khameneinek* fotója. Morszadeg számára azonban a kettő nincs ellentétben. „Az antiszemitizmus nem keleti jelenség, nem az iszlám vagy Irán jellemzője. Az antiszemitizmus európai dolog" – mondja a BBC riporterének.

Ez nyilvánvalóan nem állja meg a helyét. Időnkénti tisztogatások, pogromok és az iszlám hitre való erőszakos áttérítések bizony szerepelnek az iráni zsidók több évszázadnyi történetében. De a békés együttélés hosszú időszakai is ismertek. A mai iszlám állam jogszabályainak némelyike ösztönzi a polgárokat arra, hogy ne legyenek zsidók, ilyen például az, hogy ha a zsidó család egyik tagja áttér az iszlám hitre, a törvény szerint ő örökli majd a teljes családi vagyont. Az állam heves anticionizmusa nyilvánul meg abban, hogy az iráni állampolgárok nem utazhatnak Izraelbe úgy, hogy utána visszatérjenek Iránba. 1999-ben pedig egy akkor sokakat aggasztó ügy során 13 iráni zsidót tartóztattak le, és azzal vádolták őket, hogy Izraelnek kémkednek.

Manapság a nyugati sajtóban megszólaló iráni zsidók szilárd meggyőződéssel állítják: az Iszlám Köztársaságban az élet jó – bár megjegyzendő, hogy a többi iráni polgárhoz hasonlóan ők sem élveznek szólásszabadságot. „Itt nagy tiszteletben tartják a judaizmust. Jobb itt, mint sok más helyen" – jelenti ki *Sahnaz Rajhanian* a CNN tudósítójának. „Itt mindenki, muszlim és zsidó, együtt él és dolgozik" – teszi hozzá *Zarif Szetareh-Senasz*. A kóser hentes, *Hersel Gabriel* a BBC-nek azt mondja: „Bármit mondjanak is külföldön, az mind hazugság. Mi jól érezzük magunkat Iránban. Ha az ember nem ártja magát a politikába és nem piszkálja őket, akkor ők sem piszkálják."

Eltérően attól a több tízezernyi iráni zsidótól, akik lábbal szavaztak és elhagyták az országot, a maradók közül van, aki úgy véli, az iráni zsidók életének jót tett az iszlám forradalom. „Szerintem az iszlám forradalom pozitív következménye a zsidó közösség szempontjából, hogy a legtöbb Iránban élő zsidó vallásosabbá vált" – magyarázza az egyik teheráni hitközség vezetőségi tagja, *Robert Halda* a riporternek. „Hiába, vallásos környezetben élünk" – fűzi hozzá.

Az iráni zsidó közösség egyik világi gyöngyszeme a főváros déli részén található zsidó kórház. Itt dolgozik a korábban említett dr. Morszadeg is. A Dr. Sapir Kórházat Teherán egyik legjobb egészségügyi központjaként tartják számon. Nagyrészt külföldön élő zsidók tartják fenn, zsidók és muszlimok egyaránt dolgoznak itt, s az intézmény muszlimokat és zsidókat is ellát. A forradalom során a kórház a politika és a történelem napos oldalára került azáltal, hogy nem adta ki a sebesült forradalmárokat a sah kormányának. A győzelem után Khomeini Ajatollah háláját fejezte ki, és az Iszlám Köztársaság vezetése a későbbiekben is kedvezően tekintett a Dr. Sapir Kórházra. Még *Ahmadinezsád* is adott pénzt az intézménynek, a jelenlegi elnök, *Hasszán Rohani* pedig nemrég adományozott 170.000 dollárnyi összeget az ország egyetlen zsidó kórházának.

Mivel Iránnak az Izrael Állam iránti ellenségessége széles körben kap nyilvánosságot, a nyugati sajtó régóta ámul az iráni zsidó közösség létezésén. De ennél sokkal régebben élnek zsidók Perzsiában. És mint *Unisz Hammami* iráni zsidó vezető a BBC-nek megjegyzi: „Megtűrnek minket, mert nagyon rég itt vagyunk már."

Szerző: Jspace (ford. Rozgonyi Dóra), 2014

akibic.hu

LENGYELORSZÁG

Zsidó csontokat dobott ki a munkagép

Elektromos kábelt fektettek a zsidó temető kerítésének közelében Siemiatyczében. A munkálatok során csontok kerültek elő. Az ügyet már vizsgálja az illetékes ügyészség – számol be róla a zsido.com.

Lengyelország főrabbija, *Michael Schudrich* felháborodottan nyilatkozott az ügyről, mint mondta, ilyen nem fordulhatna elő a szabad és demokratikus Lengyelországban – olvasható az israelnationalnews.com cikkében. A város polgármestere, *Piotr Siniakowicz* közölte, hogy természetesen a maradványokat tisztelettel kell kezelni, a temetőt rendben tartják, és szerinte a főrabbi túl hevesen reagált. Hozzátette, hogy a terület, ahol a csontok előkerültek, szerinte már nem tartozik a városhoz. A zsidó közösség képviselői és az önkormányzat együttműködik a helyzet megoldása érdekében – írják. A csontokat átadták a temetőt felügyelő rabbiknak.

Az abcnews viszont arra emlékeztet, hogy Schudrich rabbi már évekkel ezelőtt figyelmeztette az önkormányzatot: ha ott valaki ásni kezd, akkor csontokat fog találni. Ezért kifejezetten kérte, hogy értesítsék, ha a környéken építkezni akarnak. A holokauszt előtt legalább 7000 zsidó élt a városban, alig 70-en élték túl az üldöztetést, de közülük már senki nem lakik ott.

HALÁSZ ANDRÁS:

Egyél még, kisfiam!

A minap vendégségben jártunk egy fiatal párnál, akiknek van egy gyönyörű, Eszter nevű, két év körüli kislányuk. Vendéglátóink kitettek magukért, vacsorára is ott tartottak. Az asztalfőn, etetőszékében ott trónolt a család szeme fénye, Eszter is. Amíg mi jó étvággyal fogyasztottuk a sokféle salátát és finom sülteket, addig Eszter hozzá sem nyúlt a tányérjára tett ételhez. Időnként fiatal édesanyja megpróbált egy-két kanál salátát, köztük elrejtve kevéske húst lánya szájába varázsolni, de nem sok sikerrel járt. Eszter minden egyes kísérletnél megragadta anyja kezét, és eltolta maga elől. Amíg a család felnőtt tagjai és mi, a vendégek mindent jó étvággyal befaltunk, addig a trónörökösnek egy falat sem ment le a torkán. Eszter velünk egykorú nagymamája nem bírta tovább, felugrott a székéről, és ő is odament unokájához. Most már két oldalról igyekeztek valamennyi ételt Eszter szájába szuszakolni. De így sem jártak sikerrel.

A fiatal anya és a nagymama arckifejezése mindent elárult, milyen érzelmeket élnek át amiatt, hogy Eszter semmit sem evett. Mintha azzal a néhány falattal, amit be akartak juttatni Eszter szájába, az éhhaláltól akarták volna megmenteni. Egy-egy pillanatra ránk sandítottak, leolvastam az arcukról, kizárólag miattunk, a vendégek miatt nem erőltették tovább a dolgot. Nem akarták, hogy a gyerek bőgni kezdjen, és cirkuszt csináljon. Inkább mindketten feladták, és letették a kezükben tartott evőeszközöket.

A vacsora utolsó fogásaként természetesen nem hiányozhatott az édesség sem. Hatalmas üvegtálon tették az asztalra a csokoládékrémmel, túróval és déligyümölcsökkel megtöltött tortákat. A finomságokat látva már biztos voltam, mi fog történni. Eszter minden mozdulata és arckifejezése igazolta sejtésemet. Amint meglátta a tortaköltemények szinte kiugrott a székéből, úgy mutatta, mit szeretne. Anyukája és nagymamája egymásra pillantott. Nagy dilemma előtt álltak. Kapjon vagy ne kapjon szemük fénye édességet, hiszen a vacsorából egy falatot sem evett. A problémát a fiatal apa döntötte el. Ő már nyilván végiggondolta, mi történik, ha pedagógiai okokból megtagadnák kislányától az édességet. Lánya patáliát csapna, amire a vendégek előtt egyáltalán nem volt szükségük. Ránézett feleségére, és bólintott a fejével. Eszter elé egy egész csokoládétorta került, a nagymama pedig kiskanállal adagolta a gyerek szájába. A kislány olyan sebességgel tüntette el a tortát, hogy a nagymamának alig maradt elég ideje, hogy a következő falatot elkészítse, és unokája szájába tolja. Most már szent volt a családi béke, a gyerek mégiscsak evett valamit, nem maradt éhen.

Hazafelé tartva eszembe jutott, hogyan igyekeztünk akkori feleségemmel az 1980-as évek elején ételt varázsolni a két-három éves fiam szájába. Mit kerteljek? Legtöbb esetben a gyermek semmit sem evett. Higgyék el, minden lehetséges ételt és etetési fortélyt kipróbáltunk. Fehér zsömlyét, kiflit, barna kenyeret és kalácsot. Egyik sem kellett. Kipróbáltuk, hogy csak felvágottat vagy virslit tettünk elé, vagy csak krumplit, netán rizst. De ez sem segített. Higgyék el, voltak olyan napok, amikor a kisfiam semmilyen szilárd ételt nem vett magához. Nem kívánom senkinek azt az érzést, ami minden sikertelen étkezés közben és után elfogott, látva fiunk „éhségsztrájkját". Andris fiam kizárólag kakaót ivott, de azt nagy mennyiségben.

Egyik délután egy-két órával előbb értem haza a munkából. Amikor beléptem a nagyszobába, a következő kép tárult elém. A fiam anyósom ölében ült, és boldogságot tükröző arckifejezéssel majszolta azokat a csokoládékockákat, amelyeket nagyanyja tördelt neki. Nem mozdultam, kíváncsi voltam, hány csokikockát képes eltüntetni. Ha hiszik, ha nem, a gyerek egy ültében befalt egy egész, 100 grammos csokoládétáblát.

Nem tudtam, mit tegyek: toljam le az anyósomat, vagy ellenkezőleg, örüljek, hogy a fiam végre evett valamit? A gyerek hamarabb vett észre, és odafutott hozzám üdvözölni. Aztán leült a szőnyegre, és tovább építette a Lego várát. Intettem anyósomnak, jöjjön ki a konyhába. Megkérdeztem, mióta eteti az unokáját csokoládéval. Felháborodottan válaszolt:

– Hát mit képzeltetek? Szó nélkül hagyom, hogy az unokám semmit se egyen? Nézd, fiam, a csokoládéban a kakaón kívül tej és cukor is van. Legalább valamennyi táplálékhoz jut.

Amikor a nagymama elment, tovább gyötrődtem a dolgon. Képtelen voltam eldönteni, igaza van-e vagy sem. Belül valami azt súgta, nincs ez így rendjén, de mégsem volt semmilyen elfogadható érvem ellene. Aztán eszembe jutott, mit olvastam dr. Spock könyvében, amikor arról értekezett, mit tegyünk, ha a gyerekkel kapcsolatos kérdésben nem jutunk dűlőre. A híres amerikai gyermekorvos azt ajánlotta, forduljunk gyermekorvosunkhoz, vele beszéljük meg a dolgot. Mi is ezt tettük.

Az idősödő doktor néni néhány évtizeddel azelőtt feleségem gyermekorvosa volt. Úgy ismerte a családot, mint a tenyerét. Furcsa, de kedves szokása volt, hogy mindenkit letegezett, légyen az nagypapa, nagymama vagy fiatal szülő. Amikor megérkezett, nyomban arról érdeklődött, mi baja van a gyereknek. Leültettük, kávéval kínáltuk, majd nagy nehezen kinyögtük, milyen dilemmával állunk szemben. Kellemetlen érzés volt kitárulkozni előtte, hiszen a történtek tudomására hozásával hallgatólagosan azt is elismertük, a gyerek étkeztetésével kudarcot vallottunk.

A doktor néni mindkettőnket végighallgatott, egy árva megjegyzést sem fűzött hozzá. Aztán váratlanul a következő kérdést tette fel:

– Ugye van hűtőszekrényetek?

Nem hittem a fülemnek. Mi köze van a hűtőszekrénynek ahhoz, hogy a kisfiam nem eszik semmit?

– Természetesen van – válaszolta a feleségem.

– Megnézhetem? – kérdezte a doktor néni.

Kivezettük a konyhába, és rámutattunk a zümmögésével magát szórakoztató fehér színű gépre. Az ősz hajú doktor néni kinyitotta az ajtaját, és alaposan áttanulmányozta tartalmát. Aztán becsukta az ajtót, és visszatért a nappaliba. Ismét helyet foglaltunk. Nem értettem az egészből egy mukkot sem. Mire volt ez jó?

– Nyilván ti is tisztában vagytok vele, hogy a gyerek nagymamája megjárta az auschwitzi haláltábort. Hogy sokat éhezett, az nyilvánvaló. Ezért fogadjátok el tőle, képtelen elviselni, ha azt látja, hogy az unokája akkor sem eszik, amikor lenne mit. Ami pedig a hűtőszekrényt illeti, azért kukkantottam bele, hogy meggyőződjek róla, megvan-e minden, amire egy ilyen korú gyereknek szüksége van.

– És mire tetszett jutni? – kérdeztem aggódva.

– Mindenetek megvan, ezzel nincsen semmi gond.

– Akkor meg mit csináljunk, hogy valahogy evésre bírjuk a kölyköt? – tértem rá türelmetlenül a lényegre.

– Mivel minden szükséges ételfajtával rendelkeztek, véleményem szerint semmit sem kell tennetek. Higgyétek el nekem, nem fog éhen halni. És azt is, hogy a haláltábort megjárt nagymamával egészen más a helyzet. Ha ő azt látja, hogy valaki nem eszik, pedig lenne mit, akkor elveszti a fejét, és bármi áron evésre bírja. Majd beszélek vele, és megpróbálom rávenni, hogy időnként a csokoládé helyett próbáljon más ételt is az unokája szájába nyomni.

A fiam azóta meglett férfiember lett. De most sem fal fel mindent, amit elé tesznek, szemben édesapjával.

Ahogy nekünk három és fél évtizeddel korábban, most Eszter szüleinek kell tudomásul venniük, nem vagyunk egyformák. Lehet, hogy az anya vagy az apa jó evő, de a sors egy válogatós, keveset evő gyerekkel áldotta meg őket. Nem érdemes hadakozni ellene. Egy dolgunk van, és erre a mai szülők többsége képes: legyen a gyermeküknek miből válogatni. És ha a kedvencük egy étkezést kihagy, nem történik tragédia. Idővel megéhezik, és enni fog valamit.

Mert neki szerencsére van miből válogatnia.

APRÓ-HIRDETÉS

VEGYES

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITA-PHARM. Hétfő–szerda 15–16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés miniimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Tóthné Hűvös Katalin fogtechnikusmester. Fogsorok, hidak készítése, javítása soron kívül. Fogszabályozó, fogfehérítő. Fogászati háttér biztosított. Szolid árak. Mozgáskorlátozottakhoz házhoz megyünk. Hétvégi ügyelet. 1013 Bp., Krisztina krt. 51. fszt. 1. Déli pályaudvarhoz közel. 06-30-222-3016, 06-1-356-9372.

Színes és fekete-fehér nyomtatás, másolás, plakátnyomtatás, könyvnyomtatás, névjegykészítés a Mammut I.-ben (III. em. 312-es üzlet), a II., és a VI. kerületben. Messinger Miklós, 06-20-934-9523,www.rcontact.hu

Önkéntes programunk változatlanul működik és folytatódik! Gyere velünk önkéntesnek Izraelbe! Csoportok indulnak: január 14. – február 4., február 4. – február 25., április 22. – május 13. Bővebb információ és jelentkezés: Deutsch János, +36-20-233-8454, janos.deutsch76@freemail.hu, vagy az Izraeli Kulturális Intézetben (VI. ker., Paulay Ede u. 1.) minden kedden, 16–17 óra között.

Közös képviselet! Társasházkezelés! Kérjen ajánlatot! Dr. Bíró Anna, 06-1-200-4972, www.bpik.hu, info@bpik.hu

Bérletre, vételre keresünk 1-2-3 szobás lakásokat. Janklovics ügyvédi iroda. 06-20-941-8633.

1922-es, dr. Hevesi Simon szerkesztette, kiadta, 380 oldalas, aranyozott élű imakönyvtől megválnék. Tel.: 06-20-933-1201.

Idősgondozást, házvezetést, takarítást vállal bentlakással 64 éves, megbízható, ápolt nő. 06-30-205-7835.

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: 322-2829
E-mail: ujelet@bzsh.t-online.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos: Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 4800 Ft
Külföldre 6800 Ft/év
USA és Izrael: 7500 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám: 11707024-22118480
OTP SWIFT kód: (BIC) OTPVHUHB
IBAN: HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsekk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.
Szedés, tördelés: WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák: mondAt Kft., www.mondat.hu
Felelős vezető: Nagy László
ISSSN 0133-1353

Titokban készült képek a lodzi gettóból

A lodzi a varsói után a második legnagyobb gettó volt azon több mint 1000 elkerített városrészből, amelyeket a második világháború alatt a zsidók megsemmisítésének első lépéseként hoztak létre a németek által megszállt területeken.

A gettóban sokan már az 1942-ben megkezdődő deportálások előtt meghaltak különböző betegségek, éhezés vagy a hatóság túlkapásai következtében. A gettó lakosai közül csak 1942-ben 70 ezret hurcoltak el a nem messze felállított chelmnói megsemmisítő táborba, ahol teherautókkal végezték az első elgázosításokat – olvasható a The History Blog cikkében.

Mivel a lodzi gettó kivételesen termelékenynek számított – gyáraiban egyenruhákat és más, a háborús erőfeszítéshez nélkülözhetetlen tárgyakat gyártottak –, minden más gettónál tovább állt fenn, 1940-től 1944 augusztusáig, amikor teljesen felszámolták. A megmaradt lakosokat összegyűjtötték és a halálba küldték – többségüket Auschwitz-Birkenauba. A háború végéig több mint 200 ezer zsidó fordult meg a lodzi gettóban, ahonnan aztán Chelmnóba vagy Auschwitzba deportálták őket. Amikor a Vörös Hadsereg 1945. január 19-én elfoglalta Lodzot, mindössze 877 túlélő – köztük 12 gyermek – bújt elő a romok alól. A német megszállás előtt a városban élt 233 ezer zsidóból a háborút mindössze 10 ezren élték túl valahol máshol.

A túlélők egyike Henryk Ross volt, aki a háború előtt újságíróként és sportfotósként tevékenykedett. Ross a gettó mindennapi életének, valamint a náci hatóságok utasításainak végrehajtásával megbízott helyi zsidótanács (Judenrat) hivatalos fotósaként tevékenykedett. A statisztikai osztály alkalmazottjaként Rossnak az volt a feladata, hogy lefényképezze a gettó gyárait, valamint regisztrált dolgozóit.

Ross a statisztikai osztály másik fotósával, Mendel Grossmannal egyetemben titokban az őket körülvevő borzalmakról is készített felvételeket. Deportálások, nélkülözés, pusztítás, mezítlábas munkások tolnak emberi ürüléket szállító kocsikat a gettóból kifelé (mivel nem volt csatorna), az embereket nyilvánosan végezték ki, a 10 év alatti gyermekeket pedig 1942 szeptemberében az ún. Sperre során elszakították szüleiktől, majd – az idősekkel és a betegekkel együtt – Chelmnóba deportálták őket, ahol esélyük sem volt a túlélésre. Ross mindezt megörökítette, mint ahogy a hétköznapok apró örömeit is lencsevégre kapta: egy bokor mögött csókolózó fiatal párt vagy éppen egy kisgyerek születésnapi zsúrját.

A képeken erőteljesen jelennek meg az egyes társadalmi rétegek közötti különbségek is – a rosszul öltözött munkásokat és éhező gyermekeket a jól táplált elitről készült képek ellenpontozzák. Utóbbiak a ráció talaján állva (mint azt Zygmunt Bauman A modernitás és a holokauszt című könyvében kifejti) végig bíztak abban, hogy van esélyük elkerülni a halált, végül azonban rájuk is ugyanúgy a megsemmisítés várt, mint a szegényebbekre.

1944-ben, amikor nyilvánvalóvá vált, hogy a nácik a gettó felszámolására, vagyis az utolsó mészárlásra készülnek, a fotós – mivel nem számolt azzal, hogy túlélheti az elkövetkező hónapokat – 6000 negatívot rejtett el a gettó területén. Felesége, valamint néhány barátja is segített neki, így ők tudták, hogy halála esetén hol keressék a negatívokat. Rosst azonban végül nem deportálták, hanem beválasztották a gettó megtisztítására kijelölt 800 zsidó közé. A nácik persze a megölésüket tervezték, ám a szovjetek még azelőtt elérték a várost, hogy ezt megtehették volna (pedig nyolc tömegsírhoz már megásták a gödröt).

Ross negatívjainak több mint a fele épségben került elő, és képeit az Eichmann-perben is felhasználták. A gyűjteményt 2007-ben az Ontariói Művészeti Galériának adományozták (Art Gallery of Ontario, AGO), amely egy egészen kivételes honlapot hozott létre, ahol bárki megtekintheti a gyakran rendkívül felkavaró fotókat.

Múlt-kor

Programajánlat

JANUÁR

Spinoza Színház
(1074 Budapest Dob u. 15.)

Január 6. (szombat) 19 óra: Anthony Shaffer: A gyilkos – krimikomédia

Január 9. (kedd) 19 óra: Neil Simon: A vacsorameghívás – vígjáték

Január 10. (szerda) 19 óra: Túlvilági utazók – tragikomédia

Január 13. (szombat) 19 óra: Ferenczi és Freud – dráma

Január 15. (hétfő) 19 óra: Andrassew Iván Sámli-díja

Január 16. (kedd) 19 óra: Platón: A védőbeszéd – monodráma

Január 17. (szerda) 19 óra: Királyhegyi Pál: Első kétszáz évem – vidám magánbeszéd

Január 18. (csütörtök) 19 óra: Heller Ágnes-est

Január 20. (szombat) 19 óra: A nyíló combok erdein túl – verses zenés est

Január 22. (hétfő) 19 óra: Ferenczi és Freud – dráma

Január 23. (kedd) 19 óra: Herzl – kávéházi dráma

Január 24. (szerda) 19 óra: Marmorstein Berta csodálatos élete – monodráma

Január 25. (csütörtök) 19 óra: A Liberális Magyarországért Alapítvány pódiumbeszélgetése

Január 29. (hétfő) 19 óra: Végszó Csáki Judittal, vendég: Pogány Judit

Január 30. (kedd) 19 óra: Gábor György: Mózestől Jézusig

Január 31. (szerda) 19 óra: Frida – zenés játék

Generációk Klubja
(Hunyadi tér 3., I. emelet)

Január 8., 15.00: Közkívánatra Kaczvinszky Barbara lesz a vendégünk, s hogy miről beszél? Legyen meglepetés.

Január 15., 15.00: Házon kívül! A Csányi utca 5. számú ház előtt találkozunk. A Zsidó Történeti Tárat bemutatja: Deák Gábor.

Január 22., 15.00: Rózsa Péter, a Klubrádió h. főszerkesztője tart előadást Zsidóságom története címmel.

Január 29., 15.00: A zongoránál Fűzy Gábor!

Budai Micve Klub
(II., Frankel Leó út 49.)

Január 13. (szombat) 18.00: Vásárhelyi Mária, a közismert szociológus, publicista lesz klubunk vendége. Műsorvezető: Bóta Gábor újságíró.

Január 21. (vasárnap) 18.00: Sanz Briz, a spanyol zsidómentő c. spanyol dokumentumfilm bemutatása. A vetítés után Dobos Erzsébet és Sólyom Gábor, akik a film elkészítését tanácsadóként segítették, beszélgetnek a látottakról és válaszolnak a felmerülő kérdésekre.

Január 27. (szombat) 18.00: Vendégünk Görög Ibolya protokollszakértő. Beszélgetőtársa: Bóta Gábor újságíró.

IMAIDŐK

Templomok	Péntek este Jan. 5.	Szombat reggel Jan. 6.	Péntek este Jan. 12.	Szombat reggel Jan. 13.
Hősök	17.00	9.30	17.00	9.30
Frankel L. út 49.	18.00	10.00	18.00	10.00
Hegedűs Gy. u. 3.	17.30	9.30	17.30	9.30
Thököly út 83.	17.30	9.00	17.30	9.00
Hunyadi tér 3.	18.00	9.00	18.00	9.00
Bethlen tér 2.	17.30	9.30	17.30	9.30
Nagyfuvaros u. 4.	16.00	8.00	16.10	8.00
Scheiber S. u. 2.	18.00	9.00	18.00	9.00
Kazinczy u. 27.	16.00	8.00	16.10	8.00
Alma u. 2.	16.30	8.45	16.30	8.45
Kórház (Amerikai u. 53.)	15.30	7.30	15.30	7.30
Páva u. 39.	18.00	9.30	18.00	9.30
Dózsa Gy. út 55.	18.00	9.00	18.00	9.00
Berzeviczy u. 8.	18.00	9.00	18.00	9.00
Károli G. tér 5.	18.00	9.00	18.00	9.00
Visegrádi u. 3.		9.00		9.00
Dessewffy u. 23.	16.00	9.00	16.10	8.45
Teleki tér 22. (szefárd)		9.30		9.30
Pesterzsébet (Zamárdi u. 7.)	17.00		17.00	
Vidéken				
Hódmezővásárhely (Szt. István tér 2.)	17.00		17.00	
Vác (Oberlander Endre tér 1.)	17.00		18.00	
Kecskemét (Nagykőrösi út 5.)	18.00		18.00	
Székesfehérvár (Várkörút 19.)	18.10		18.10	
Győr (Kossuth L. u. 5.)	18.00		18.00	
Szeged (Gutenberg u. 20.)	17.30	9.30	17.30	9.30
Debrecen (Pásti u. 4.)	15.50	8.00	16.00	8.00
Nyíregyháza (Mártírok tere 6.)	15.50	8.00	16.00	8.00
Miskolc (Kazinczy u. 7.)	16.00	8.30	16.15	8.30
Pécs (Fürdő u. 1.)	17.30	8.30	17.30	8.30
Kiskunhalas (Petőfi u. 1.)	17.00		17.00	
Szombathely	17.00		17.00	
Kaposvár (Berzsenyi u. 14.)	17.00		17.00	
Nagykanizsa (Fő u. 6.)	17.00		17.00	

NAPTÁR

Január 5. péntek	Tévét 18.	Gyertyagyújtás: 3.49
Január 6. szombat	Tévét 19.	Szombat kimenetele: 5.01
Január 12. péntek	Tévét 25.	Gyertyagyújtás: 3.58
Január 13. szombat	Tévét 26.	Szombat kimenetele: 5.08

Újholdhirdetés

Trump chanukkája

Az amerikai elnök elmondta, külön örömére szolgált, hogy unokái is részt vettek a Fehér Ház chanukkai ünnepségén – számol be a zsido.com.

„Tisztában vagyok vele, hogy egy bizonyos okból kifolyólag nagyon sok ember boldog itt a teremben” – kezdte beszédét *Donald Trump*. A tapsoló tömeg előtt az elnök egy szóval folytatta: *„Jeruzsálem”*.

Az évente megrendezett ünnepség különlegességét idén az adta, hogy egy nappal azután tartották meg, hogy Trump hivatalosan is Izrael fővárosaként ismerte el Jeruzsálemet. Az izgatott tömeg előtt az amerikai elnök megemlékezett a chanukkához kötődő tradíciókról, és a makkabeusi szabadságharc egykori „csodájáról” is – olvasható a The Times of Israel honlapján.

„Mindannyian ledöbbentek, amikor látták, hogy nyolc napon át égett a gyertya – ami jelként mutatta Isten jelenlétét, és a zsidóság ellenállásának, hitének szimbólumává vált. Van hitetek, és van ellenállásotok” – fogalmazott Trump, akinek felesége mellett lánya és veje, valamint zsidó származású unokái is részt vettek az eseményen.

„Nagyon büszke vagyok arra, hogy a gyönyörű unokáim – *Arabella, Joseph* és *Theodore* – ma este csatlakoztak hozzánk, hogy együtt ünnepeljük veletek azokat a szent tradíciókat, amiket otthon is megtartanak” – tette hozzá.

A rendezvényen *Mike Pence* alelnök és felesége, valamint *Meir Soloveichik* ortodox rabbi is részt vett. Az esemény díszvendégeként *Louise Lawrence-Israels* holokauszttúlélő is megjelent, aki elmesélte személyes élettörténetét az összegyűlt résztvevők előtt.

Donald Trump beszédének zárásaként Izrael jelentőségét hangsúlyozta. „A chanukka csodája egyben Izrael csodája is. Ábrahám, Izsák és Jákob felfoghatatlan üldöztetésen és nyomásokon mentek keresztül. De semmilyen erő nem tudta lerombolni a bennetek lakó szellemet, és semmilyen gonosz nem tudta elfojtani hiteteket” – mondta az elnök.

Donald Trump Meir Soloveichik rabbi társaságában

A tomaji töritanár

Kevés olyan általános iskolai tanárral találkozni manapság, aki a munka mellett előszeretettel ugrik fejest egy-egy szakterület legmélyebb részleteibe. A huszadik századi egyetemes történelmet beárnyékoló holokauszt pedig végképp a kimeríthetetlen és lélekpróbáló területek közé tartozik.

Pályázott, tanult és utazott *Boda Mihály* azért, hogy fejlessze és mélyítse tudását, új módszert ismerhessen meg. A tomaji történelemtanár egy újabb oldaláról ismerte meg a holokauszt borzalmait. A friss élmény sokat segít számára a téma tanításában.

Év elején jelentkezett a budapesti Holokauszt Emlékközpont által szervezett „Füstbe szállt életek” című akkreditált képzésre. A kurzus elvégzése után élt a Jad Vasem Intézet által meghirdetett lehetőséggel, mely egy izraeli tanulmányutat és továbbképzést foglalt magában.

– Óralátogatás alkalmával *Radácsi Éva* szaktanácsadóm javasolta számomra ezt a lehetőséget, akkor határoztam el, hogy a cél a Szentföld. Egy egész éves munka eredményeként jutottam el Jeruzsálembe – idézte Boda Mihály.

November elején, egy hétbe sűrítve ismerhette meg a Szentföldet, Jeruzsálem óvárosát, a Holt-tenger és a Maszada-hegy környékét, de az emlékezetes út nem csak a kirándulásról szólt: neves előadóktól és professzoroktól sajátíthattak el új pedagógiai szemléletmódot, mely megkönnyíti a tanárok dolgát, míg a diákoknak befogadhatóbbá teszi a témát.

– Mi úgy tanítjuk és tanuljuk, ahogy a tankönyvekben le van írva, pontosan és szárazon. De egy túlélő, egy családtag szemszögéből izgalmasabb, megfoghatóbb még ez a nehéz téma is.

Boda Mihály tanár úr még a fotózáskor sem akart megválni diákjaitól, így került képre az egész osztálya

– Nem pusztán számokkal, adatokkal és eseményekkel terheljük a diákokat, hanem emberi sorsokat, mintákat és példákat ismerhetnek meg az órákon – magyarázta az 1975-ös születésű pedagógus.

Őt is megfogta néhány történet, például egy olyan, tíz másodperc alatt történt házasságkötés, mely egy vasúti vagonban esett meg.

Az Izraelben elsajátított pedagógiai módszert egy oktatófilm is segíti, melyet a Jeruzsálemi Egyetem professzorai állítottak össze.

– A nyolcadikos, serdülőkorú gyerekeket fokozott érzelemgazdagság jellemzi, sokkal jobban azonosulnak emberi példákkal, sorsokkal, mint puszta adatokkal – árulta el.

A témával kapcsolatos tanórákat csendben hallgatják a diákok, logikai és érzelmi oldalról megközelítő kérdésekkel ostromolják, mely alátámasztja az új módszertan létjogosultságát.

Bár a kerettanterv kevesebb óraszámot ír elő, a téma súlyából fakadóan Boda Mihály kicsivel több időt szán az időszak bemutatására és megismertetésére.

Azt is megtudtuk, miért az egyik legnehezebb, összetettebb történelmi téma mozgatja.

Kérdésünkre azt válaszolta:

– Érzelmileg nyitottabb vagyok a tragédiákra.

„Így a holokauszt vagy más emberiségellenes bűntett mélyen érint és foglalkoztat.”

Most minden idejét leköti a tanítás, de ha tehetné, a magyarság i. e. 500 és i. sz. 500 közötti történelmét kutatná szívesen. Hobbija pedig az ornitológia, azaz a madártan.

Szöveg és fotó: Ujvári László

SPÁNN GÁBOR

Pláza Noir

Az Új Élet december 15-i számában „kápé” monogrammal egy tehetségesnek tűnő, feltehetően kezdő újságíró írt egy szösszenetet a mozijegyvásárlás két világháború közti szokásairól. Akkor még nem tudtam, hogy az élet ugyanebben a témában „megajándékoz” egy élménynyel. Barátaimtól hallottam és újságkritikákból is azt olvastam, hogy a Budapest Noir c. magyar film élményt nyújt mindazoknak, akik szeretnének egy krimit látni a harmincas évek Budapestjének életéből. Feleségemmel összenéztünk: ott a helyünk!

Nem akarok ezzel is villogni, de annak ellenére, hogy az asszony nem tartozik a mostanában a magyar abc utolsó betűivel jellemzett generációkhoz, jól bánik a géppel – ellentétben velem. Odapattant a klaviatúrához, és villámgyorsan beütötte találomra a Duna Pláza bevásárlóközpont moziműsorát. Itt olvasta, hogy a filmet játsszák, és az előadás 16:30-kor kezdődik. Ez az időpont nekünk ideális volt, mivel nem ütközik az évek óta gyakorlott és nagyon megérdemelt ebéd utáni ejtőzésemmel.

Elautóztunk a moziba, ahol az asszony beállt a sorba, ami a Star Wars-őrületet figyelembe véve jelentős volt. Végigállta a fanatikusok rohamát, majd kissé szégyenlősen lihegte az üvegen át a pénztárosnőnek, hogy kér két darab nyugdíjasjegyet a Budapest Noir délutáni előadására. Ekkor a szolgálatban lévő hölgy föl sem nézve annyit közölt, azt mi nem játsszuk. Feleségem hivatkozott a mozi honlapjára, de a munkaerőt ez sem hozta lázba. Ja, a honlap az hibás, meg különben is, ne a Duna Pláza mozit tessék nézni, hanem megkeresni a mozit üzemeltető cég nevét, és az alatt kiderülne, miket játszunk. Ezután már kérte a következőt.

No, nekünk már megvolt legalább a Noir… Miután kicsit lehiggadtam, már messziről kiabáltam a mozi felé, mint demenciás nyugdíjas a híradónak: legalább azt mondtad volna, te luvnya, hogy bocsánat, intézkedünk a honlap kijavítását illetően! Meg aztán honnan a búbánatos piacról kéne nekem tudni, hogy hívják az üzemeltetőtöket, és hol találom annak a honlapját?! Na ezért hívom én az internetkorszakot tudományos ellenforradalomnak.

Most hívjam fel a tévében az ünnepelt sztárügyvédet, hogy indítson pert a füstbe ment szórakozási tervem, valamint az elautózott benzin forintosításáért?

Ez az élmény csak megerősítette bennem azt az őskövületérzetet, hogy számomra máig többet ér egy Underwood írógép, mint a legmodernebb MacBook.

Feleségem bánatában a nyitva tartó boltok egyikében vett magának egy pár harisnyát, amire nem volt szüksége, én meg egy mély levegőt és egy rossz feketekávét, ami mellett kiolvastam egy alig négynapos eldobott újságot.

És akkor kísértett megint a múlt.

A 80-as években, mikor kezdődött a maszekoskodás, járta egy pesti vicc: Kohnnak és Grünnek pechükre egy utcában, egymással szemben volt zöldséges üzletük. Természetesen azonos áru és azonos vevőkör. Így megindult az élet-halál harc a másik vevőinek átcsábításáért. Kohn kitalálta egy napon, hogy a kirakatára krétával kiírta: a fejes káposzta ára kilónként 90 forint. Másnapra Grün kirakatában megjelent a felirat: 70 forintért kapható fejes káposzta. Aztán jött 50, 40, majd 30. 30-nál nem bírta tovább Grün, és átment Kohnhoz. Mondja, Kohn! Maga teljesen megbolondult, öngyilkos akar lenni?! Az rendben van, hogy versenyzünk a vevőkért, de maga kiírta, hogy 30 forint egy kiló fejes káposzta, hát a parasztoktól többért vesszük.

Mire Kohn csak annyit mondott: Grün! Nézzen körül, lát maga az én üzletemben káposztát…?!

Vérvád is lesz?

Egy „ő volt a soros!!” feliratú, leszúrt és összeégetett disznóról osztott meg képet a fideszes Pócs János Facebook-oldalán. A nagyobbik kormánypárt képviselője azt írta a fotó alá, hogy a képet a jászványiak küldték neki, az erdélyi testvértelepülésükön készült. Hozzátette: „ott már egy disznóval kevesebb van”.

A HVG megkereste a politikust, hogy érez-e áthallást posztja és a Soros-ellenes kampány között, mire azt válaszolta, a bejegyzésnek pedig semmi köze Soros Györgyhöz. Közben az Együtt közleményben követeli, hogy „azonnal vonuljon ki a közéletből az antiszemita, gyűlölködő képet posztoló fideszes képviselő”.

HírTV

Huza-Vona

ÖNINTERJÚ

– Mit szól, rabbi úr, a napi Vonázáshoz?

– Szerencsés párt! A többiek vagyont költenek a kampányra.

– Az szerencse, hogy több száz millióra büntették őket?

– Igen! Mert ennél többe került volna teleplakátolni az országot, így viszont ingyenreklámot és szavazót szerzett nekik az Állami Számvevőszék!

– Idén is küldtek chanukkai üdvözletet?

– Igen. Nincs chanukka Vona nélkül...

– És Nyugati nélkül!

– Ja igen. A Chábád megint változtatott a szabadtéri performanszon. Tavaly még csak azzal, hogy a pirszum hánészt (a csoda nyilvánossá tételét) igencsak leszűkítette a fővárosban, idén már arra is ügyelt, hogy a gyertyákat rabbik gyújtsák meg, nem úgy, mint eddig…

– És vidéken?

– Na ott kárpótolták magukat, és egyre több városban pirszum hánészelnek...

– És a helyi rabbik mit szólnak hozzá?

– Az áldások alatt azt, hogy Bárchu uváruch sömo (Áldassék a Neve) és Ámén (Úgy legyen). Ezt persze csak viccnek szántam, és remélem, hogy ők is gyújtottak gyertyát.

Kardos Péter

...és ideje van a nevetésnek

Reszketeg anyóka kérdi a vasutastól:

– Nem fog megrázni az áram, ha rálépek a sínre?

– Dehogyis, néni kérem. Csak arra vigyázzon, hogy a másik lába ne érje közben a felső vezetéket.

* * *

Építkezésen az egyik munkás üvöltve rohangál. A főnöke megkérdezi:

– Mi az, Józsi, miért üvöltesz?

– Egy tégla ráesett a lábamra.

– Jaj, ne nyavalyogj már, tegnap a Ferire rádőlt az egész fal, és meg sem mukkant.

* * *

– Szeretsz, édesem?

– Szeretlek!

– Akkor is szeretni fogsz, ha nem lesz ennyi pénzem?
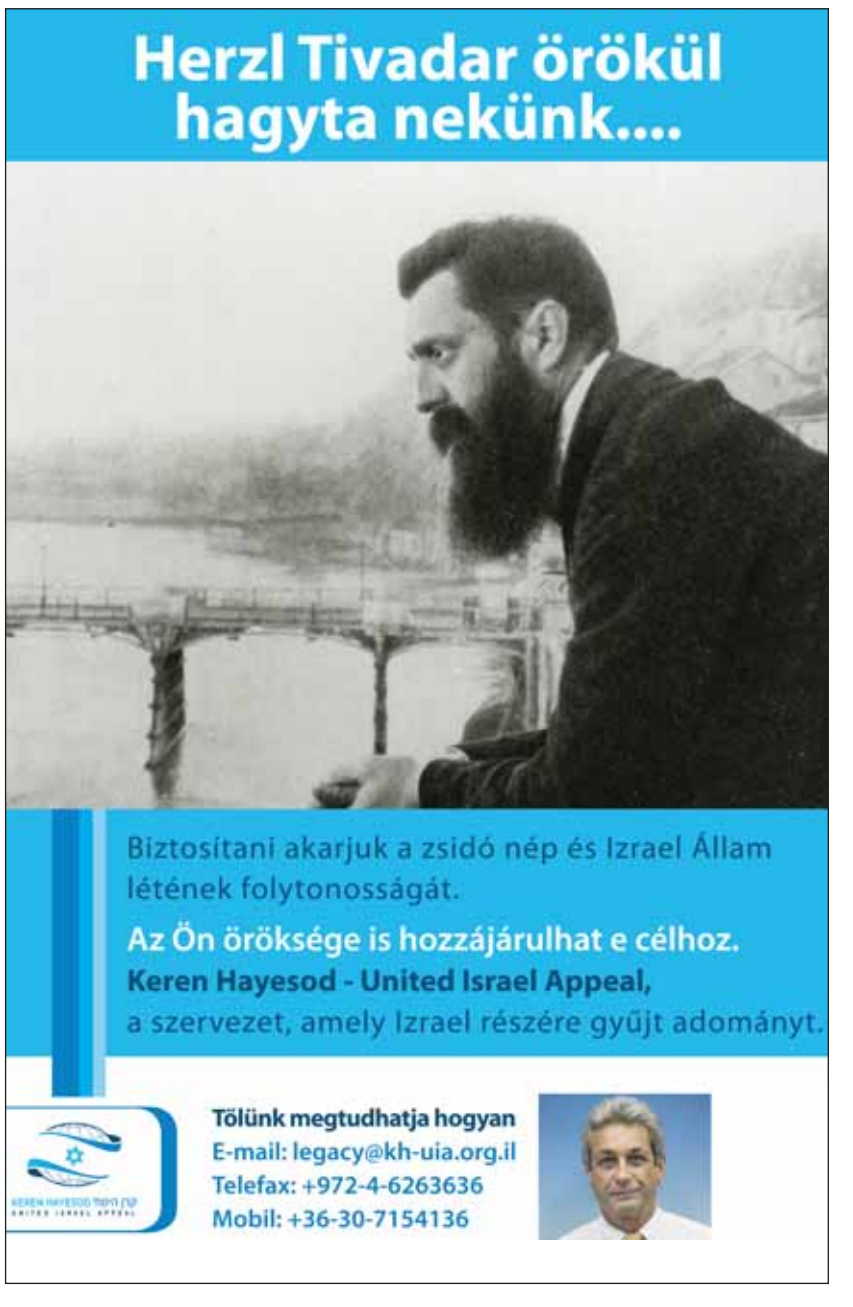
– Igen, akkor is, csak hiányozni fogsz egy kicsit.